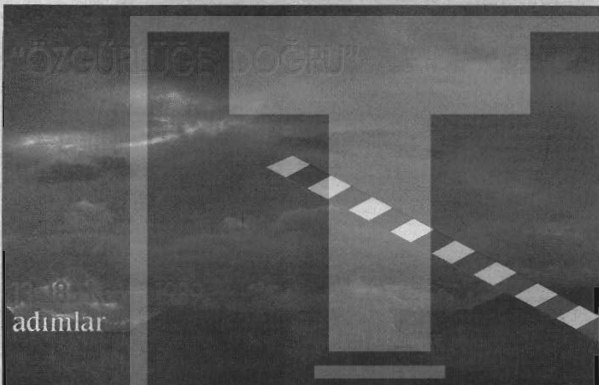

adımlar

YASALLIK VE İKİ YIL ÖNCE ÖZGÜRLÜK YOLUNDA İKİ YIL SONRA

TBKP Başkanı Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Haydar Kutlu iki yıl önce, 16 Kasım günü, yasal ve özgür politik faaliyette bulunmak için yurda döndüler. Komünist parti... iükede yasallaştırmak istiyorlardı.

Bu dönüş eylemi ve ardından gelen işkence ve tutuklanma ve yasal çalışma isteminin reddiyle, "12 Eylül demokrasisi" yeni bir sorgulamayla karşı karşıya kaldı... TBKP'nin yasal kurulması mücadelesi, çağdışı sistemin kilit noktalarının aşılmasını gündeme getirdi... Hukuk sisteminde tam bir kriz oluştu. Genel hukuk ilkelerine, çağdaş dünya koşullarına, Türkiye'deki

politik atmosfere göre, TBKP yorgulanamaz, suçlanamaz duruma geldi. Şimdi Özal'ın "cumhurbaşkanlığı" kaçınılmaz olarak Anayasa sorununu gündeme getirecektir. Demokrasiyi kazanma fikrinin aktif yandaşları artabilecek, mücadele kitleselleşebilecektir. Tüm özgürlüklerin kazanılmasıyla, komünist partisinin özgürlüğünün kazanılması birbirine daha çok yaklaşacaktır... TBKP bu süreçte, her gün kendisini hissettiren nesnel ihtiyaçlara bugünden yanıt verebilmek için iki yıl önce başlayan süreci bütünsel rotasına yeniden oturtmak, her alanda kararlı bir tutumla yeni adımlar atmak istiyor... (Sayfa 4-5)

►ERMENİ TASARISI ABD KONGRESİNDE

Baskın Oran ABD Kongresi'nin gündemindeki Ermeni Tasarısı'nı tartıştı. Hükümetin tutumunu, 1915'de meydana gelen "karşılıklı trajik olaylar"ı değerlendirdi. (Sayfa 6)

►PARİS KÜRT KONFERANSI'NIN ARDINDAN

Paris'de yapılan "Kürtler: İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik" Konferansı büyük yankılar yarattı. Konferans'ta yaşananlar... Sonuçları nasıl değerlendirilmeli? (Sayfa 8)

►M. EMİN BOZARSLAN İLE KÜRD KÜLTÜRÜ ÜZERİNE

Bozarslan 1918-19 yıllarında Kürdçe-Türkçe yayınlanan "Jin" dergisini gün ışığına çıkardı. "Jin"i ve çalışma yöntemini anlattı. (Sayfa 12-13)

►BİR AMCAYA DAHA NOBEL ÖDÜLÜ

İdeal bir Nobel adayı: yaşlı olacak, radikal olmayacak, beyaz tenli olacak, kadın olmayacak! (Sayfa 20)

“Ya demokrasi-Ya demagoji”

İKİ YIL ÖNCE, İKİ YIL SONRA

■ Umur Coşkun

İki yıl önce yaşanan kimi olaylar öncelikli komünistler ve diğer demokrasî güçleri için önemli görünüyordu. Ne ki, aslında bu olayların bir bütünlük içinde taşınan anlam artık daha iyi anlaşılıyor.

Sürüş bir bakıma TKP ve TİP'in birleşmelerini açıklamalarıyla başladı. Bu açıklama, siyasal yaşamımızın geleceğini belirleyecek iki doğrultuyu, aklimize göre daha somut ve farklı bir düzlemde gündeme sokuyordu. Doğrultulardan birincisi, komünistlerin, marksistlerin ötesini birer komünistler. “Birlik” komandası; ses, kalın ve derinle döndük bir adın atılmasıyla, İkinci de, yemini yıllık örgütsel tarih nirasını taşıyan komünistlerin, Türkiye'nin siyasal yaşamında “yenilenmiş bir hareket” olarak rol oynamaya arzusuyla yer almak, yenilenmeyi kendi iç yaşamlarında ve politikalarında gerçekleştirmek cabalarını ortaya koymasıyla. Yenilenme ihtiyacı ve inadisi TBKP program taslağı ile ifadesini buluyordu.

“Birlik ve yenilenme”nin bu önemli dönemeçte ç zamanlı olarak Behice Boran'ın fiziksel olarak yitirdiği, O, büyük bir insan büyük bir komünist ve birlik ve yenilenmenin bu önemli döneminin gerçekleştirmesinde, tüm yaşamı ve fikirleriyle büyük rol oynamıştı. Do-

layışıyla ölümünün yarattığı etkiler de büyük oldu. Boran'ın cenazesi'nin yurda getirilmesi ve yurdun küleleştirel törenler, yoldaşlarının yanı sıra diğer marksistlerin ve tüm demokrasî güçlerinin aktif katkısıyla

gerçekleşti. İşte bu noktada, sürecin daha önce genel olarak planlanmasında birlik ve yenilenmeden ayrı düşülmüştü. Birlikten olmayan, fakat henüz bir zaman takvime bağlanmamış bir başka boyutu gündeme geldi. TBKP'nin yasaflarına için, komünizmin yasalılığı için girişimde bulunmak politikası, böylece tartışmaya sokuldu.

Bu girişimin bugünden iki yıl önceki somut ifadesi, “TBKP liderleri” Nihal Sargın ve Haydar Kutlu'nun, TBKP'yi yasalda kurmak için Türkiye'ye dönmeleriyle.

Anımsanacağı gibi, Sargın ve Kutlu'nun dönüşleri aynı zamanda bir genel seçim atmosferi içinde değerlendirilmeye ve tartışmaya bağlandı. Bu da sürecin başlangıcına etkileyen belirleyici nedenlerden biriydi. Şöyle ki, demokrasîyi kazandıran birçok alanda verilen mücadelede lemlerin olacağı. Ancak bunların içinde düşünce ve örgütlenme örgütlenişinde sağlanmasın demokrasî mücadelesinin başlıca oda noktaları. TBKP bu alanda kendi katkısını yapmak istiyor, seçim ortamı içinde tüm siyasal partilerin bu yaklaşıma katılmaları gerekiyor. Siyasal partiler düşünce ve örgütlenme örgütlenişinde, demokrasîleşme, bir hukuk devleti olma, gerçek çoğulculuk ve yeni bir politik kültür açısından öncenini yerine getiremediler, seçim ortamında, sağ-

lanmanın gereken mutabakatlar yönünden yaratıcı fikirlerle değeri vermediler. Ozel olarak ANAP ise, iki demagoji ve spekülasyon düzeline çekmek istedi. Sargın ve Kutlu'nun dönüşlerine tutuklama ve işkenceyle yan verildi.

Yine de birer karın daha “dönüş” telaffuz edilmeye başlandı. Andan itibaren farklı bir durum oluştu. Bir kez artık egemen güçler komünizmi düş bir güç olarak gösterme örgütlenişine sahip olamayacaklardı. Komünistler izimleri il-cimleriyle orta yerdilerdi. Devlet yetkilileri, politikacılar, iş adamları, komünistlerin yasalılarına karşı olmadıkları ifade etmeye başladılar. Kuyulmuş bu kimselerin, zamanlamasının ne olması gerektiği, nasıl bir komünizm ve halkın komünizmi istemediği gibi spekülasyonlar vardı, ancak yasal komünist partisi aracı olmaksızına Türkiye'nin gündemini girilirdi.

Bugün bunları iki yıldır tanıdık olduğumuz insanlık dışı, hukuk dışı bir uygulamadan sözdeği koşullarda değeri veriliyor. Hapiste tutulan Sargın ve Kutlu'nun tıkanmış bir yargılaması birliktir, ya anda, beş yılını verilmemiş bir mahkumiyeti tasarlama, çekmiş durumdadır. Onlara yapılan işkencele komünist hareketi, demokrasî güçlerini yasalıca mahkemeler güçlerini güçleştiriyor, başlatılmadı. Olaya tepki

gösteren iki avukatın ve birkaç eski TKP davası savcısının karınlarıyla yaratılan “toplu dava” karikatürü de kimsesi yıldırmadı. Ne avukatlar, ne Sargın ve Kutlu'nun yoldaşları ve dostları ne de demokrasîler, dayanaklarını eksilttiler. Tam tersine Kutlu-Sargın olayı, onların tutuklu olmaları, işkence görmelemleri değünle ve ısrarla süren iş ve dü kanunlarının iptali, anti-komünist saldırıların genel olarak gerilirdi. (Özgür düşüncenin, çoğulculuğun ve ilerlemenin düşmanı bu skım şimdiki lokal ve tekil hedeflerle yetinmek zorunda kalıyor.)

Demokratik açıdan neler kazanıldı

Yaşam tüm olayların sürecinde birkaçım atılan ve etkileri karınımıza birlikte çıkıyor. Amerikalıların pek sevdiği bir grile, “iki haberi var, biri iyi, biri kötü... önce iyisi...” diyerek döndü etiyelim ve ondan sonraki gelişmeler, bugünkü durumu nasıl değeriendirilirdi?

Dönüş etiyelim tutuklanmaları, yasal çalışma isteminin reddiyle, 12 Eylül arası rejimin ve ANAP'ın “demokrasîye açıldı” söylemi iflas etti. Dünya ve Türkiye kamuoyuna bir de önelliğe bu nedenle rejimin demokrasî olduğunu kabul ettiler-mek olamazlardı. Yasal komünist partisine izin verilmesi, hüküme-

TBKP liderlerinin dönüşünden sonra

İKİNCİ YIL ETKİNLİKLERİ

Adımlar (İstanbul)-İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere birçok ilde Sargın ve Kutlu'nun yurda dönüşlerinin ikinci yılı dolayısıyla 13-18 Kasım tarihleri arasında çeşitli etkinlikler düzenleniyor.

16 Kasım 1987'de dönüşleri, ülkenin gündeminde 14-12. maddelerin, komünist parti üzerindeki yasaların kaldırılması sorunu, dünya kamuoyunun gündeminde ise Türkiye'de demokrasî kurumuna yaklaşıma biçimine getiren iki lider hla Ankara Markaz Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunuyor. Bildirildiği gibi 22 Eylül 89'da dönen diğer TBKP yöneticileri M.Borsık, A.Kardam, Ş.İlhan da aynı davaya katılmak üzere tutuklanırlar.

Diğer yandan TBKP'nin “yenilenme, birlik, yasalılık” bütünüleği içinde yürüttüğü mücadele sürmekte. 13-18 Kasım haftasının amacı, parti yöneticilerinin özgürlüğünü kavuşması talebini 141, 142. maddelerin kaldırılması, genel af, yeni demokrasî ve sivil bir anayasa gibi somut talepler çerçevesinde dile getirmek. Bu doğrultuda paneller, basın toplantıları, kart kampanya-

ları gibi çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Herkes için, her toplum içinin için örgütlük ihtiyacıyla, yaşamın her alanının demokrasîleştirilmesi, “Demokratik, hemen şimdi!” belgisiyle dile gelecek ve 12 Eylül Anayasasının demokrasîleşme'nin önündeki en önemli engel olduğu geçecek ve yeni, demokratik bir anayasa ihtiyacı doğur, çeşitli araçlarla kamuoyu gündeminde başta yükseköğretim çağılacak. 13 Kasım'da başlayacak hafızda İstanbul'da birlik-yasalılık haftası içinde iki yıla atılan adımları belgeleyen bir fotoğraf sergisi açılacak, aynı isimleli video-film gösterisi yapılacaktır.

17-18-19 Kasım günlerinde, yargıya İstanbul, İzmir, Ankara'da Yı-nanlı sanatçı Maria Dimitriadis'in de katıldığı Grup Bulutuzluk Ö-zlemi Özgürlük Konseri yer alıyor.

Hafta boyunca TBKP-Sargın-Af-ğir TBKP yöneticilerinin özgürlüğüne, ilgili makamlara ise komünist parti üzerindeki yasaların kaldırılmasına, TBKP yöneticilerinin serbest bırakılmasına talebini dile getiren kartlar postalanacaktır. □

Hukuk sisteminde tüm bir kriz oluştu. Genel hukuk ilkelerine, çağdaş dünya koşullarına, Türkiye'deki politik atmosfere göre TBKP yargılanamaz duruma geldi. Davada TBKP'nin programı, politikası, eylemi suçlanıyor. Komünist adıyla parti kurulması fikri dışlanıyor. Tutukluluk ise sürüyor. Buna gerekçe 141-142 oluyor. Böylece bu maddeler hızla aşılıyor...

fin bile, demokraside Batı standartlarına henüz ulaşamadığını kabul etmesinin gereksesi oluyor. 141-142'nin kalkması, yasal komünist partisinin kurulması, iç ve dış kamuoyuna ve bizzat hükümete, demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olarak kabul edilmeye başlandı. Bu yönüyle komünistlerin kaderiye özgür düşündenen yana olan tüm güç ve insanların kaderi birleşiyor.

İşkence sorunu, 12 Eylül hukuku sorunu, daha geniş boyutlarda gündeme geldi. Sargın ve Kutlu'nun Avrupa İnsan Hakları mahkemesine bireysel başvurularının kabul edilmesiyle, işkenceye karşı mücadelede önemli bir mevzi kazanıldı.

Hükümet sisteminde tam bir kriz oluştu. Genel hükümeti ikileyen, çağdaş dünya köpüklerine, Türkiye'deki politik atmosfere göre TBKP yarılmasını, suçlamaları duruma geldi. Davada TBKP'nin programı, politikası, eylemi suçlanıyor. Komünist aidiyet partisi kurulması fikri dağılıyor. Tutukluluk ise sürüyor. Buna gerekçe 141-142 oluyor. Böylece bu maddelerle huzla asılıyor. Sargın ve Kurban'ın tutukluluğuyla çelişir her gün, bu üstü kapatılması için keşide neydeni nesnel olarak 141-142'nin kalkmasında yana bir göç birikimi oluşturuyor.

Ote yandan TBKP'nin yasal kurulması mücadelesi, mevcut açılış sisteminin kilit noktalarını açılması gündeme getiriyor. 141-142'nin yansısı, genel olarak politik tutukluluk müessesesinin kalkması, seçim kanunu, Kürtlerin varlığının tanınması vb konular bir bütün olarak bir olayda sorgulanıyor ve sorgulanacak. TBKP davasının içinde önemle yer aldığı yasallama süreci, kuşkusuz demokratikleşmenin tüm sorunlarını çözecek değildir, ama önemli bir dönüm noktası olmaya adaydır.

Sürecin eksileri

TBKP' yasallasma politikasıyla kendi birikimlerine, tüm sol güçlere ve demokrasi mücadelesine hizmet eden katkılarla bulunmakla birlikte, bu alanlarda olanaklı olan herşeyi yapmadı. Birlik-yasallık-yenilenme peşinde ifade edilen aytem hatırlada kararlılıkla yürüyen-
de. Boran ve Kurtlu'nun birlik acı-

lamasıyla Kutlu ve Sargın'ın dönü-
şüyle yuzama geçmeye başlayan ve
TBKP programında ruhunu bulan
doğrultu ısrarla sürdürülemedi.

Yeni politikanın kamoyuna, sol çevrelere anlatılması, açıklanması partinin profilinin tanıtılması yeteri siz kaldı. Politika da başlayan yenilenme teorik alanda yeterince temellendirilemedi ve en önemlisi yenilenme, örgüt anlayışına, çalışma tarzına ve ilişkilere çok az nüfuz edebilmiş durumda bulunuyor. Bu durumda bir teşhisi de, yenilenme politikası ortaya atıp sürdüştürmeyince, "yenilenme" sözününün bizzat kendisinin kimi sol çevrelerle TBKP arasındaki ilişkinin güçlenmesine engel oluyormuşu da görüyoruz.

[illegible]

TBKP ayrıca, hem politik, kültürel, sosyal yaşamın her alanında po-

lülüklerini geliştirerek, tüm örgütlenme hareketlerinde yeni bir tarzda yer alarak hem de demokrasi

Bugünkü durum

Sayılan tüm artı ve eksilerle birlikte, şimdi nasıl bir durumda karşı karşıyayız? Özal'ın "cumhurbaşkanlığı" kazınılmaz olarak Anayasa sorununu gündeme getirecektir. Demokrasiyi kazanıma fikrinin aktif yandaşları artabilecek, mücadele kitleselenebilecektir. Tüm örgütlenmeler kazanımlarıyla, komünist partinin örgütlenmelerin kazanılması birbine daha çok yakınlaşacaktır.

Nasıl bir ortamdayız? Dünyada demokrasi fikri, umfi mücadeleleri içinden birike birike gelen ve insanlığın ortak kazarımı bir evrensel değerler sistemi olarak, güç kazanıyor.

Toplumlarda ve bizim toplumumuzda da tabuları yıkılması, herşeyin açığa çıkması, tartışılması ihtiyacı arıyor. Türkiye'nin politik kültürünün bu bağlamda demokratikleşmesi için yasal bir komünist partisine ihtiyaç belirleniyor. Türkiye'nin, mevcut politik partiler yelpazesindeki boşluğu doldurması için, emekçilerin ve aydınların umut bağlayabileceği, kitlesel, marksist sınıf potansiyellerini birleştirip hareket geçirecek ve 21. yüzyılın koşullarına bugünden cevap verecek, herşeyden önce toplumsal

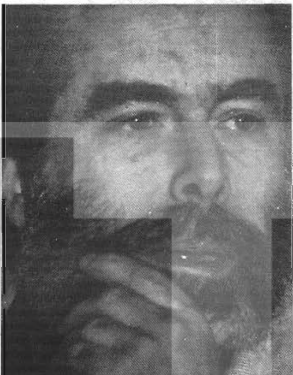
TBKP açısından sorun, hergün kendisini bassettiren meşel ihtiyaçlara bugünden yanıt verilebilmek için iki yıl önce başlayan sürel bütünleşme rotasına yeniden oturmak, her alanda kararlı bir tutumla yeni adımlar atmaktır. Tüm marksist güçler açısından sorun, bu amaçları paylaşılarak, solun yargısına bağlı-tüzel ve birleşik bir yenilenmeye bağlı hale geldikçe görülebilecek ve bu süreçleri birlikte düzenlemeye girebilecektir.

Hükümet açısından sorun iki yıl önce Kurfu'nun kayındığıdır hâlâ:
"Ya demokrasi-Ya demagogi!" □

Baskın Oran ile, ABD'nin Ermeni Tasarısı üstüne

"AKLI BAŞINDA HIÇ KİMSENİN DESTEGİNİ ALAMIYORUZ"

Şimdi, burada konuşmaz olmadığı için girmiyorum, gerçekten bir Ermeni soykırımı دیدirecekte şeyler oldu mu, bunu tartışmıyorum. Ama şu kesin: Uluslararası planda Türkiye imajı o denli kötü ki, Türkiye denince işkence ve baskından başka birşey o denli akla gelmiyor ki, yoğun propagandanın da yardımıyla yabancılar bu olayın gerçekten olmuş olduğuna iman etmiş durumda...

■ Oran: "Allahahkna, bir TC'nin kuruluşunu hangi yıldan başlatıyoruz? 1923'den mi, yoksa 1299'dan mı?"

olmuş. Bununla birlikte, o aşkım gene ucuştum, bir taneini fırlatırsam, ama birden hatırlayıp öteki-ni yavaşça yere koyuyum.

Biraz sonra atlatki konuşu dam-lamam: "Lütfen kordişim", demiş. "Şu ötekini de at, di, vuyalım!" Türkiye de bu şekilde aynı şeyi söyleyecek ama, çok öden vermiş olacak. Akhen başına bir an önce toplanas fene olmasın.

— Yani, tasarıların gereklerini nasl olmasın? İstisnasız, Ama bu durumda İtaliyen bir ölme-gerektir. Ermenilerin önce nezmeleri, sonra görsel aldatıcı eleştirileri söyle-tiler.

Oran: Şimdi, burada konuşmaz olmadığı için girmiyorum, gerçekte bir Ermeni soykırımı دیدirecekte şeyler oldu mu, bunu tartışmıyorum. Ama şu kesin: Uluslararası planda Türkiye imajı o denli kötü ki, Türkiye denince işkence ve baskından başka birşey o denli akla gelmiyor ki, yoğun propagandanın da yardımıyla yabancılar bu olayın ger-

çektiğini inanmış durumda" diye uyarılar var. Biz, evetlailah, bunları da aynı şiddetle karşı çıkıyoruz.

Benim dediğim, Türkiye hiç ol-masına bu tasarıları sokak yıkılaşma-dır. Tasarınlar interimsiz, 50 kuruş milyar dolarlık borcu ödeyelim de, sı-ra tasminata gelsin. Toprak interler-misi, Walla, bidden öse Kürtlerle ka-puşunlar, çünkü Kürtler de istiyor olarlar.

Dünyada şu anda bir senktörler fırtınası yapıyorlar. Benim illeceim, 80 yıllık bir Ermeni propagandası şu konuyu. Biz dramatik sahnelar yapıtıcaz, gittikçe saklıcaz köşeye. Şimdiye kadar yapıtıcaz en ra-dikal işi. Osmanlı arşivlerini "aç-mak" oldu. Tırnak içinde söyleyo-rum, çünkü 1691-1891 arası dize-milip açıldı. Oysa, oyalıca 1891'ın son-ra, Çarlıkca bittirilecek zor-luklar, arşivlerin açıklanması olup olmadığın bil-işimiyor. Oyalıca-nın adı olduğu 1915'e oranın an-cak 16 yıl sonra gelecekte hesaplanı-yor, bu şekilde.

— Oyalıca girmeyişim dedi-miş ama, neyi kabul ediyi neyi emey-eceğini ispatlamak için buna göre-kapınmış görülmüyor.

Oran: Ermeniler, Osmanlı İmpa-rtarlığı'nın sorun çıkarmayan tek azınlığı. Millet-i Sadıka'lık bulur-dan. Ama, 19. yüzyılın ikinci yarısında milyileşik kökenli olanlar da etki-leyici, baskılayıcı etkiyor kurtmas. Sultan Hamid bunları baskıya, ez-i-ti doğmaları kurtları muallak ed-i-yor. Hamidiye Aylarları'nı yani. Er-meniler kendili, burjuva. Kürtler da-ğılı, feodal, kimisi periyodik olarak işi biricimsini atı değerin işi-götürmüş, tarlıtı boyuncu. "Ezeli" deyişim burdan.

Ermeniler Avrupa'na nüfuk dikkat çekmek için tedbiye yapıyorlar, Os-mani da bastırıyor. Asma bakara-nıcaz, tarlıtı boyuncu Türkiye ayak-lanıyor İstanbul'a karşı, Celali İs-yanları'nı anımsayın, aynı şekilde bastırılıyor.

Ama sel aylar 1915'te. Saray u-sarında Ermeni Çerkezleri Mitalamaı toylarıla bastırıyor. Asma birbirini öldürme bastırıyor. Gerçekten "Karpuzlu traktör olayları" şu kon-u. Ama Ermenilerin gidişi olduğu birkas yer haric, azınlık oluştuğu kurtunda her zaman olan bulfıda da oluyor. Ermeniler daha çok ol-duralıyor.

Ermeniler bir de Rusya'ya karşı Os-manlı ordusuna atı kadar vurcu-

ruk, İtaliyat ve Terakki yonercim tım Özdönkür Ermeni halkını çekmiş bunlar Karlık propagandasına etki-likte Almış; Katolik ve Protestan Er-menilerce dokümanlıyor) gineye-yorlar. Ama öyle bir şeytir ki, gö-nş volda telef oluyor. Bana yerlerde yerli yöneticiler bu insanları soğuk-kanlılıkla kadetiriyor.

Oran'ın TC, bu tehlika koşulla-rını kınama, benise çok iyi eder. "Er-meniler mi öldürülmüş? Benim bu habercisi mi?" denirle olsa, bu ama, olumuyor işle. Olmadığı daha ne kadar denenecek?

Diğer yandan, "soykırım, jenosit" denemilicisi için, Babah' nın bir emri var mı, yoksa tehir (güc etirme) sırasındaki fırtınal ve çoklu kuyular, yerli darıcazlar ve savag ertatıcı bulfıbulu bu nezali-ti, bu mihim. Arşivlerin önemli de burada ortaya çıkıyor.

— Bilim Düştürülen bu krono-ki tutumla bu Oyal'ın tutumna ara-sında ne fark, yasa benzerlik var? Oran: Ashında, Oyal'ın dediği "Tek aklımlı" olayı tasamam man-tıkta deşir.

Kadın birle göre vakrı evine ye-tirmek için acele ediyor, herfin bi-ri karşısına çıkıyor. Başlamış sırak: "Ne olur, bir kerecik yapıyım!" Ka-dın feleğin cemberinden geçmişi bir babayığı, defol, demis. Adam ısrar-da beredem. Sonunda fırtına bu-yu, kadını beşirilmiş. "Vap olan, ne pa-cakcan yapıp da göreyim!" demiş kadın.

Adam iki elinin baparmagacı ağarmış iki yamaa sokup girmiş, "Cece!" demiş.

Yani, bu ET korku filmi göre-mekrusu o kadar zarar veriyor ki b-z-e, sonuna kadar görsek daha da az korkacağız. Ama Düştürülen bu konu-da neden veremeye yapıyoruz. "Pan-dora'nın Kutusu" bir açılır, içi-nen ne çıkacağı belli olmaz, diyor.

Yahuz, bu Pandora'nın Kutusu daha nasl açılacak, bu kadar şoy bulmuş bir durumda, onu düştü-mek gerek bir de. Anımsayacak-mız. Pandora'nın Kutusu ndan her bir kordük çıkmış metulüyük öyle-de bir tek şey kalması işerde çık-mamış. Utam. Sanırım bir de ay-mı durumdaki bu kutu karşısında.

Diğer yandan, Oyal'ın TC'de poli-tikadaki her işi gibi bu da, derinine inince, bir felaket. Adam Arkalı 1988'de Baykan Bush'u tehritlem-iş-oru, o zaman oyların bu "tek istisna" idi.

Yahu, bu ayak üstü politikacıl-ık olu, olur mu? Madem ki uluslararası stratejinin nasl sapıyormuş, bir ye-re kadar gelimsiz ayrı derin Düştür-ülen ne, sonra onlarla oturursun, bir-din, daha onlarla ne kahol edilecek, neşerler edilecek. Neşerler neşer-ler, kapalı kapaltır ardında sapı-ırsın. Yoksa, gascetilerinde ötede-şirde politikası revolyusyonu yapı-l-maz!

ABD Kongresi'ne verilen ve "Ermeni Soykırımı'nın 75. Yıl-dönümünü olmasın gerekçesiyle, 24 Nisan 1990'ın ABD'de "Ulusal Anasın Günü" ilan edilmesini öngö-nen karar tasarıları, adalete komisyo-nundan geçti. Komisya ilgili olarak AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi öğre-tim iyesi Baskın Oran ile konuştu.

Oran'ın görüşlerinin konuya ilgili boyutlar getireceğini düştürüyordu. — Cumhuriyetçi seçimiyle uf-raşmakla, Türkiye'nin önemli dü-şünce sorunları üzerinde girmiş görüşünüyör. Oysa, hiç birşey olma-sın, Bulgaristan ve Ermeni sorunu-rı var, ikincisi, etiraz hakından, da da yavaşla. Oyal'ın meşhur "Tek aklımlı Tabanı" lafı bu gün-lerde gene tartışılıyor. İstisnasız, ABD Kongresi'ndeki duruşmadan başlayabilir miyiz?

Oran: Senafor Robert Dole, Kongre'ye bir karar tasarıları verdi. 24 Nisan 1990'ın "Ermeni Soykırımı'nı 75. Yıl dönümü" olduğunu, ABD'de "Ulusal Anasın Günü" ilan edilmesini öngörüyor. Tasarı adalete komisyonundan geçti. Türkiye, "Ulus Adınaması" diye bilinen Sa-vunma ve İçişleri Anlaması'nı (SEIA) kuz olarak kullanıyor, bu arada Yahudi lobisini devreye sok-maya vb. umuyor. Şu andaiki durum çok kısaca böyle.

— Amerika'daki görüşmelerin ilki olmasın gerek bir. Bir kezinde Ki-nen Ertlen bu yıldan ABD görüşleri etkilenecek düştürüyor.

Oran: Düştürüyor, buyurun ge-niş görülmeyeceği demilemiş, gitti, şimdi gene gündeme getirildi, Amerikalılara bile vermek istedik-leri imaj sudar: "Yönetim (Hıyar Saray ve Hıyar) İstisnasız, Ama bu durumda İtaliyen bir ölme-gerektir. Ermenilerin önce nezmeleri, sonra görsel aldatıcı eleştirileri söyle-tiler.

Oran: Şimdi, burada konuşmaz olmadığı için girmiyorum, gerçekte bir Ermeni soykırımı دیدirecekte şeyler oldu mu, bunu tartışmıyorum. Ama şu kesin: Uluslararası planda Türkiye imajı o denli kötü ki, Türkiye denince işkence ve baskından başka birşey o denli akla gelmiyor ki, yoğun propagandanın da yardımıyla yabancılar bu olayın ger-

çektiğini inanmış durumda" diye uyarılar var. Biz, evetlailah, bunları da aynı şiddetle karşı çıkıyoruz.

Benim dediğim, Türkiye hiç ol-masına bu tasarıları sokak yıkılaşma-dır. Tasarılar interimsiz, 50 kuruş milyar dolarlık borcu ödeyelim de, sı-ra tasminata gelsin. Toprak interler-misi, Walla, bidden öse Kürtlerle ka-puşunlar, çünkü Kürtler de istiyor olarlar.

Dünyada şu anda bir senktörler fırtınası yapıyorlar. Benim illeceim, 80 yıllık bir Ermeni propagandası şu konuyu. Biz dramatik sahnelar yapıtıcaz, gittikçe saklıcaz köşeye. Şimdiye kadar yapıtıcaz en ra-dikal işi. Osmanlı arşivlerini "aç-mak" oldu. Tırnak içinde söyleyo-rum, çünkü 1691-1891 arası dize-milip açıldı. Oysa, oyalıca 1891'ın son-ra, Çarlıkca bittirilecek zor-luklar, arşivlerin açıklanması olup olmadığın bil-işimiyor. Oyalıca-nın adı olduğu 1915'e oranın an-cak 16 yıl sonra gelecekte hesaplanı-yor, bu şekilde.

— Oyalıca girmeyişim dedi-miş ama, neyi kabul ediyi neyi emey-eceğini ispatlamak için buna göre-kapınmış görülmüyor.

Oran: Ermeniler, Osmanlı İmpa-rtarlığı'nın sorun çıkarmayan tek azınlığı. Millet-i Sadıka'lık bulur-dan. Ama, 19. yüzyılın ikinci yarısında milyileşik kökenli olanlar da etki-leyici, baskılayıcı etkiyor kurtmas. Sultan Hamid bunları baskıya, ez-i-ti doğmaları kurtları muallak ed-i-yor. Hamidiye Aylarları'nı yani. Er-meniler kendili, burjuva. Kürtler da-ğılı, feodal, kimisi periyodik olarak işi biricimsini atı değerin işi-götürmüş, tarlıtı boyuncu. "Ezeli" deyişim burdan.

Ermeniler Avrupa'na nüfuk dikkat çekmek için tedbiye yapıyorlar, Os-mani da bastırıyor. Asma bakara-nıcaz, tarlıtı boyuncu Türkiye ayak-lanıyor İstanbul'a karşı, Celali İs-yanları'nı anımsayın, aynı şekilde bastırılıyor.

Ama sel aylar 1915'te. Saray u-sarında Ermeni Çerkezleri Mitalamaı toylarıla bastırıyor. Asma birbirini öldürme bastırıyor. Gerçekten "Karpuzlu traktör olayları" şu kon-u. Ama Ermenilerin gidişi olduğu birkas yer haric, azınlık oluştuğu kurtunda her zaman olan bulfıda da oluyor. Ermeniler daha çok ol-duralıyor.

Ermeniler bir de Rusya'ya karşı Os-manlı ordusuna atı kadar vurcu-

Bu cinayetlere ne zaman 'dur' denecek?

BİR KÖYLÜ DAHA ÖLDÜRÜLDÜ

Aydın Adı (Diyarbakır)-Tarih: 4 Ekim 1989. Saat: 14:30. Yer: Olan-Şanlı Halı Boğazı Valiliği. Korak-çoğlu: "Van'ın Gölpazarı ilçesinde, güve-lik güçleri ile bir grup terörist ara-sında çıkan silahlı çatışmada bir terö-rist ölü, bir terörist yaralı olarak ele geçti!" Tarih: yine 4 ekim, ayı-sınlar. Yer: Gölpazarı ilçesi. Başpa-rmak köyü meydanı. Van Alay Komu-narı Yürbap Bekir Temel: "Hepmi-niz bapı sağ olum. Bir köylü karde-simizi yanlışlıkla öldürdünüz..."

Mahkememiz infaz

2 Ekim tarihinde, akşam karan-lığıyla birlikte çöküşüyle oluk-ko-kusu Van'ın bağlı Gölpazarı ilçesinin Başparmak köyü üstüne, 40 hanelik köy pazurler ve cemalere kısıtlı-mış, her evin etrafına bir jandarma üniformalı askerler, Koye operasyon-yapan Jandarma birliğinin komutanı Üstünhan Hapşat, köy halkından Nedim Öner'ın silahlı evine yöne-liyordu.

"Kazımız calındı. Oğlum Nedim açtı. Dıştan ömeri, 'güyn ve dışarı ge-çti', dedi. Oğlum söyleniyordu. Üstünhan oğlumu daha önceden de tanıdı. Üstünhan oğlunu, 'karp to-ğuz apolu' var, dedi. Nedim ise, 'onlar Apo'cu değil bizim çobanlar, ateş etmeyin diğil hepimizi getirir-miz, dedi. Üstünhan kabul etti. Oğ-ulum tam taksive binecekken birden ateş başladı. Oğlum yere yığıldı. Üze-rine atarak intamim, beni düşürdük-çe içeri kapattılar. Sonra da başla-

Evet, Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde devlet, devlet olma özelliğini yitirmişti artık. Yü kessen, ev basan, insanlara sorgusuz sualsiz ölüm infazı uygulayan, cahil insanları silahlandırıp "kelle avına" gönderen, köy boşaltıran, adam kaçırın bir idari mekanizmaya devlet denebilir miydi?

dılar evimizi taramaya. Ne duvar kaldı, ne pencere, ne de kapı. Sabah-a kadar bizi evden dışarı çıkarmadı. Çocukların korkudan diti tulum-tulu..."

Nedim Öner'in annesi 55 yaşın-daki Fatma Öner, bir yandan sağ-ın başını yıkıyor, diğ yandan da güç bela anlatılabilecek bunları. An-dan üç gün geçmesine karşın, ço-ğuşları oluk oluk Fatma kadının.

2 Ekim akşamı saat 21 ilerlerinde jandarmaca öldürülen Nedim Öner'in iki karını, bir erkek iki kız çocuğu var.

"Oğlum Mehmet amcamı Nedim'e ateş edince o içeri doğru kaçtı. Ağ-lan ateş sonması yanılmay yere dü-ştü. Güç bela içeri çekti kendini. Onu mutluğa götürebilecek ve yavru-cuğum sabaha kadar iniltilere öyle ka-ldı. Sabahleyin alıp götürüldü. Sav-cıya ifadeni verdim. 'Davaımı', dedim. İki günde de Van'dım. Oğlum öldü mü, kadını mı biliyo-yorum. Bana göstermiyorlar. Başına 35 asker dikmişler. Senin oğlum 'yığıcı' diyorlar, valla yalan yalla ila-yan..."

Mehmet Öner'in annesi Sani Kız-ım anlatıyordu bunları. "Varak ola-

■ Doğu'da göç! Gırcıqlu (Derebaşı) köyü köylüleri katliamlar gördükleri yerlerinden ıztırapta yükümlüdür.

rak ele açten terditi." Mehmet Öner, yeddi çocuk bobus...

Keyfi ve kasdı ölüm

"Kardeşim keyfi ve kasdı olarak öldürüldü", diyorlar Şidan aşiret re-i Kaya Öner. Öner, "Kardeşim Ne-dim'in ne bir suçpu vardı, ne de pa-nah. Devletçe aranan biri değildi. O köye evini getirmeye gittiymi. Onan ede bulunduğusa saate jandarma köyü basıyor, bizim eve gidi-yorlar. Kardeşim Nedim'in evden gi-çirip kurşuna diyorlar. Ölay bu. Kardeşimi kardeşlikten sonra ise, ev-i-mizin duvarlarını ve dört bir yanını kurşunlıyorlar. Binden fazla mermi yığılmış. Arabayı parça parça et-mişler. Ölaydan bir gün sonra köye gelebildik. Alımyorlardı. 'İşyan kı-çık', dedi. 'ben de öldürün', dedik ve köye gelebildik. Alay Komutanı Behir Telim yanına gelecek 'Kaya-bey, hepinizin bapı sağ olum. Bir yanlıktır oldu işte. Lütfen bu üç gazeteciler ve politikacıları bulas-tırın' dedi. Dıydık ki, Karazköylü-lu aklamışamda, 'bunlar terörist' demiy. Bu kadını da ölmaz..."

İsmail Siliği'ye... Hem ben silahı na-ful ve kimin için alacağım. Aşiretim silah istemiyor. Silah kadımları ma verince..."

Öner'in küçük kardeşi Ferzade Öner ise, "Yanmı silah almak iste-medimimiz için abime öldürdükleri-ni anı. Doğrusu bu. Silah alma-yana ölüm cezası uyguladılar", di-yordu.

Devlet olma özelliği

Öldürülen Nedim Öner'in cema-ze toline 3500 kişi katılmıştı. 1500 eralıklı bir konvoyla Van il merke-zine getirilen cemazeti köylüler me-marlık yerine, hükümet konağı bina-sına götürmek isteyen polis müda-hale ediyordu. Van Tuğay Komutan-lığının gelen takviye birliklerinden etrafını sarıştı bir kısımlı köylüler, "kahrolsun katiller!" diye slogan atıyorlardı. Geniş güvenlik önlemleri altında Van Şabanıye mezarha-lına götürülen Nedim'in mezar ba-jında anne Fatma Öner başyakkı geçiriyordu.

Nedim Öner'in vücutunda 26 kurşun çikmişti. "Yalnızca sol ayağı-ğında üç kurşun vardı", diyorlar köylü Alihan Güler. Güler de ölü-yün tanıklarmış. "Nedim kommu-nist olarda. Silah tutmayla fırıldak ol-garı. Nedim canıyay varmış. Aşiret ele kesilmemişti", diyorlar Alihan Güler.

"Sabah dıyan çikmasını izni ver-ilince Üstünhan üzerine yürü-yünce. 'Dıvıku kafır oğlunu neden öldürdün' diye haykırdın. Aşiretler beni tuttu. Üstünhan bapı, 'kes dırdın, yoksa sen de geberiri-miz', dedi" diyorlar Fatma Öner. Fatma Öner'e Karazköylü'ün aklıkla-mışını anımsatıyor, "Va-lan", diyor, "Koskocaman yalan. 'Çatıdan öldürdün' diye bir mad-de mi var?..."

esimide, hasta tüm köyde bir tel sil-lah dahi bulamadılar. Bütün evler, bütün yarıklar arandı. Her silahla çatış oğlum!"

Şidan aşiret re-i Kaya Öner ise, "TRT'yı dava edeceğim. Sağken so-ruşturma ve soruşturma bir yarıtlas ka-rdaşım öldükten sonra mı terörisi ola-ku?" diye soruyordu. "Avukatlık tutacağım", diyor Öner. Sorumlula-rın saptapın cezalandırılmaları ge-rektiğini söyleyen Başparmak kö-yülerinden göçerü tamı beş kişi Gü-pınar C. Sarıçılı'na verdikleri ifa-derisinde Nedim'e altı aşkırı A4 sila-hı ve harıl makinalarla ateş et-tiklerini söylediler.

Gurupın Cumhuriyet Savcus Zi-yâ İden ise, "Soruşturma sürüyor. Adalet yerini bulacak", demekle ye-tiniyordu.

Evet, Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde devlet, devlet olma özelliğini yitirmişti artık. Yok ke-sen, ev basan, insanlara sorgusuz sualsiz ölüm infazı uygulayan, cahil insanları silahlandırıp "kelle avına" gönderen, köy boşaltıran, adam kaçırın bir idari mekanizmaya devlet denebilir miydi?

"Denemey", diyorlar Ferzade Öner. "Hani konut dokümanları vardı? Hani bu komada anasızal güvenceler vardı? Öldürülen Kürt ölü mü, bütün hukuk kuramları, demokrasî mütessesleri nedente sus-pas oluyor?" diyorlar Nedim Öner'in küçük kardeşi Ferzade.

"Köye kapalı bir belkışığı geldi. Pilot bir Yarbay, bama döğre gele-cek, 'biz hainlerin sonu böyle ola-çak' diye bağırdı. Ölay'ın öğm Alay komutanı gılp müdahale etti ve ba-na 'sen ona bakma cabildir, ben ku-lajımı çekirim', dedi" diyor Kaya Öner, sormadan edemeyordu: "Ha-lan kim? Hangi aşktan ötürü hain ilan ediliyoruz? Ellerinde belgeler var mı kapılarına?"

Vas evini terketmek arından saatler geçmesine rağmen, kadınları-nı yerli göğle intamim feratları ku-lajlarını kullanmaya devam ediy-yor. Anlatılan bu böyle devam edecekti. Ta ki yeni köylü bulup-çuk öldürölere deki.

Devlet, PKK militanları Larysda-yı yitirdiği prestijini arın öldürölere sil ve savunmasız köylüleri PKK'n ilan ederek ele emeye ka-çıyor.

İşte en yakın örnektir: Növalık köyünde (Hakkari Mer-kez), 18 Temmuz 1989 günü 3 köy-lü öldürölere ve daha sonra kim-likleri anlaşılmayan diye yakılmışlar. İşte Siliği Derebaşı köyü katli-mi. Öldürülen 9 kişiden 6'sı Dere-başı köylüleridir ve bu insanlar köy-lerinden alınamı daha sonra da ölü-münlemleri.

Ve işte en son örnek: Van Gülpazarı Başparmak köyü. Koskocöğlü yaptığı aklamışamda öldürölere Nedim Öner, yarı Mehmet Öner ve Kaya Öner'in şahıklarının öldüğü-mü söylensin. Acaba TCK'nda sa-bahat öldürölere diye bir mad-de mi var?...□

BU SAYIDA:

Halil Berkay/Kemalist Devrim ile "Yeni Enerji"yi, Arasda Büyük Sırında Türkiye • Mehmet Tanrı Akad/Altınca Kapitalizmi Ekonomik-Politik İyeyi Anlatmışlıkta Üstünhan Öğün Yalçın • Merin Çulhağlı/İstanbul ve Polikla Karavandın Pratikte Yalçın Denemesi • İhan Tekeli/1990's Yalında Türkiye'de Sosyal Bilimler • Gürol Türkan/Türkiye-AY İhşideri Üzerine Gülerler • Kenan Somer/ATK, Süti Toplum ve Bulutlana Üzerine Aykırı Düşünceler • Zefar Oksal/İçer Sektörün Tanımı • Tarkı Demirel/Düğü Avrupa Sosyalist Ülkelerinde Reform Süreçleri • Cem Eroglu/Esas Sorun Devletin • Sargın Siliği/Cinadığın Dayanılmaz Gereken Ağrılarla Üzerine •

SAYI
2
KİTAPÇI
VE
BAYİLERDE

GELECEK

Adres: Ankara Atatürk St. No: 29/14 Yenimah. Tel: 312 34 41. İletişim: Piyasalar Etk. Dövizli Yolu St. No: 8, Kat: 2, Çarşıbaşı Tel: 312 27 27. Alışveriş için Hırp. Altı Gökkuşu, 5. Baskın, 236/79. Ankara Yenimah. Alanı St. No: 2, 23.000 Tel. Yayıncı: 40.000 Dövizli Etkin Tel. 312 77 70

Hüseyin Doğdu, Petrol-İş Genel Sekreteri

"EGEMEN SENDİKAL ANLAYIŞIN DEĞİŞTİRİLMESİ GEREKİYOR"

— *Türk-İş son genel kurulundan bu yana geçen iki yıldır kararlar değerlendirilmis mi?*

Doğdu: Bülendliği 22-28 Aralık 1986 tarihlerinde yapılan 14. Genel Kurul'da Türk-İş 1987 yılına "Eylem Yılı" ilan etmiştir.

Önceki Türk-İş bu kararı alırken süreç şöyle bir hatırlayalım: Türkiye işçi sınıfı, 12 Eylül'de, 12 Eylül'ün ürünü olan 32 Anayasası ve çalışma yasasını düzenleyen 2821-2822 sayılı yasalarla kendine çizilen, kendisini bütün çerçeveyi aşmak için giderek artan militan eylemlere geçmeye başlamıştı. Netaş grevi, ardından sendikamızın Türk-İş'in 63 üyesinde 10 bin üyesi ile sindirildiği grevler bu sürecin göstergeleri olmuştur.

Böylece Türk-İş yönetimi, işçi sınıfından, tabandan, üyesi demokratik sınıf ve işçi sendikalarından gelen barışçıl eylem kararlarını almak durumunda kaldı. Yıllardır sürdürüldüğü ulusalizm, teslimiyetçi, pasifistlikten de denilen iktidar yanlısı konumdan siyasal iktidarı kaptırı bir konuma yöneldi.

Bağımsız sendikaların özgür iradeleriyle Türk-İş'e girmesinin önündeki tüzel engellerin kaldırılması gerekiyor... Bu değişikliğin aynı işkolundaki sendikaların Türk-İş çatısı altında rekabete geçişi, tabanın özgür iradesiyle demokratik sınıf ve işçi sendikacılığı temelinde, tek işkolú sendikası yaratılmasına hizmet etmelidir.

Yasaklı bir demokrasi için "Evren" kampanyası Petrol-İş grevleri dayatma militanlığı, "ANAP'a Hayır" kampanyaları vb. bu temelde gündeme geldi.

12 Eylül'ün Türk-İş çatısı altında yarattığı çalıştırıcı güdümleri bir sendikal hareket planının işçi sınıfından, tabandan yükselen barışçıl bozulmaya başladığını gören siyasal iktidar tehditleri bu gelişmeyi engellemeye çalıştı. Bunda belli ölçülerde de olsa başarı oldu.

Kararlılık ve dayanışma çabalarını geçen sene 1981 Şubat 1983'deki Olgunluşturma Başkaları Kurulu'na kadar devam etti. Sendikamızın

uzun bir süredir dile getirdiği ve alınması için büyük çaba gösterdiği ve bir takımlemeye işçileri yapılına kararlatılan "Eylem Kararları" alındı.

Bu eylem kararları çerçevesinde 1.5 milyon işçinin katıldığı 11 Mart yemek boykotu, ardından 26 Mart'ta Sakarya, 3 Nisan'da Adana mitingleri yapıldı. Böylece Türk-İş, sadece üyelerinin değil işçi sınıfının başına olmak üzere Özal iktidarının ekonomik sosyal politikasından buğlenen tüm emekçi yığınlarından oluşan dayanışma ve umutların geliştirilme bir yola giriyordu.

İşçi sınıfı yeni yeni eylemlere hazırlanırken, 6 Mayıs'ta iktidarın

toplu iş sözleşmelerine ilişkin olarak Türk-İş Yönetimi ile anlaşılması açıklanması bu görevi zedeledi. Eylemlerin engellenmesi, Haziran ayında yapılan yazal değişikliklerle de işçi sendikalarının seçimi yitirmesinin yaratılması Türk-İş'i sendikaları görev bunalttıma içine soktu.

1989'a böyle bir ortamda girildi. Ve Türk-İş'e, sendikalarımız görevi sıralan işçiler sendikalarımız olan yeni eylem biçimleri yaratarak mücadele ettirdi.

Özellikle Türk-İş, 15. Genel Kuruluna, işçi sınıfının önünde giden, ona yol gösterici değil, dipen gelen dalgalan tabandan yükselen bastır-

cın etkisiyle hareketi geçen, dalas çekildiğinde alınıp çıkışını devam ettiren bir anlayışın egemen olduğu bir ortamda olmaktadır.

— *Sendikaların demokratik mücadelede önemli bir yer var. Bu bağlamda demokrasi mücadelesinde nasıl bir Türk-İş örgütlenmesi?*

Doğdu: 13-15 Ekim tarihlerinde yapılan sendikamız genel kurulu; Türk-İş'e işçi sınıfının içinde bulunduğu olumsuz koşulları çözüme ilişkin önemli kararlar almıştır. 1. Kararda şöyle denilmektedir:

"...Alınan eylem kararlarını gerçekleştirmek için mücadele olmalı, bu kararların uygulanması yönünde Türk-İş 15. Genel Kurul'u'na öneri gönderilmesi ve bu önerinin kabulü yönünde de kamu güsterilmesi, genel grev kararı alınması yönünde kamu güsterilmesini 20. Genel Kurulunda karar alınması alınıyor."

Bu karar yamında özetletiyeme 12 Eylül bezeri girişimlere karşı demokratik genel gücün kullanılmasına ve bu yönde hazırlanan bağlanmalarla Türkiye Türk-İş Genel Kurul'u'na öneriler güsterülmesi kararlarıdır.

Bu kararların alınabilmesi, dahası yaşama geçirilebilmesi bizlerden, Türk-İş'ten önemli sorumluluk beklemektedir. Bu da Türk-İş'e beş yonemine değinmiş, yarıne başla beş yonemine değinmiş gibi bir tabandan ötesinde, Türk-İş'e egemen olan sendikal anlayışın değiştirilmesi, yüzünü işçi sınıfına dönen, gücünü tabandan alan ve bu eylem kararlarını neden olan anayasal ve yasal engelleri aşmak için çaba gösterecek, eylem kararlarını yeni bir takvime ve örgütlenme çalışmasıyla yaşama geçirecek işçi sınıfının güvenceye, sadece üyelerini değil, tüm emekçi yığınlarını kucağına alması gerekmektedir. Türk-İş Petrol-İş bu yolda emilmeden gelen çabayı gösterecektir.

Bağımsız sendikaların da Türk-İş'e dayatma konumunda değişikliği gerekiyor. Bu konuya ve genel olarak tüzel değişikliklere ilişkin yükümleriniz nedir?

Doğdu: Bağımsız sendikaların özgür iradeleriyle Türk-İş'e girmesinin önündeki tüzel engellerin kaldırılması gerekiyor, kaldırılmalıdır. Bizi bu konuda her türlü çabaya güterebiliriz. Ancak, bu değişikliğin aynı işkolundaki sendikaların Türk-İş çatısı altında rekabete geçişi, tabanın özgür iradesiyle demokratik sınıf ve işçi sendikacılığı temelinde, tek işkolú sendikası yaratılmasına hizmet etmelidir. Bu da tabanın istem ve yonemlerinin yonemlerini yaratmasıdır, sendikal demokratik önündeki engelleri aşıldığı oranda mümkündür. Çabaların bu yönde yoğunlaştırılması gerektiğini dayatıyoruz. □

DEUTAG'DA FİİLİ LOKAVT

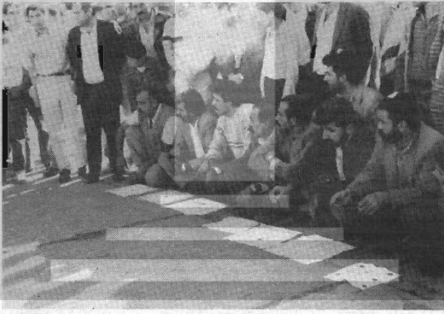
Adımlar (Diyarbakır)-Shell'in bağlı DEUTAG petrol arama şirketi Diyarbakır'daki iki petrol kulesini kapatarak kulelerde çalışan 116 işçiyi işten çıkardı. DEUTAG'da toplu iş sözleşmesi görüşmeleri yapıyordu ve arabuluculuk aşamasında henüz bir sonuç alınmamıştı.

DEUTAG işçilerinin kuleleri kapatma gerekçesi olarak "maddeli olanaklıklar" göstermiş, işçiler Shell gibi uluslararası bir tekelle madde olanaklıklardan dönen kulelerini kapatmasın inandırıcı olmadığını söylüyorlar. İşçiler ve işyerinde örgütlü Petrol-İş Sendikası işçilerini iyiveren tavırla gelen işçi hareketini karmak ve işçilerin sendikadan soğutmak için bir oyun olarak değerlendiriyorlar.

DEUTAG işçileri geçtiğimiz yılın sonlarında Türk-İş Sendikası'na üye olmuşlardı. İyveren işçileri kendi elemanı değil bir taşeronun elemanı olarak güsterdiği işçi yetki anlamında mahkemelik olmuştu. Fakat iyveren mahkeme sürecunda madde davadan feraket etmiş ve sendika yetki almıştı. Oysa şimdi işçiler bir taşeronun işçilerini değil taşeron tarafından işçi çıkarılıyorlar.

DEUTAG işçileri işten atılmaları nedeniyle ve işi aktif fişedilen işçilerin geri alınması için 3 Ekim'den bu yana çeşitli protesto eylemleri gerçekleştiriyorlar.

3 Ekim'de Diyarbakır Petrol-İş Şubesi bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada iyveren tavır protesto

■ *Deutag işçilerinin maddeli açma eylemi.*

to edildi. İşten atılan işçilerin dayatmak için işyerlerinde oturma eylemi yapacakları duyuruldu. Aynı gün işçiler işyerine işyeri çelenk bırakarak ve oturma eylemleri gerçekleştirdiler.

11 Ekim'de işçiler kendi merkezinde toplanarak maddeli açlık protestolarını sürdürdüler. Halihazırda basın

mensuplarına sorunlarına çözüm getirilmediği takdirde açlık grevine geçileceğini duyurdular. Eylem sonrasın bazı işçiler ve sendika yöneticileri polis tarafından ele geçirilerek alınarak sorguya çekildi.

13 Ekim'de işçilerin toplam 116 işçi adına 6 işçi ile günlük bir işçi grevi başlatıldı. Olumlu bir gelişme olarak açlık grevinin dö-

şümü olarak sürdürüleceğini ve işçi grevinin olumlu gelişme olmasına açlık grevinin süresince açlık grevine dönüştürüleceğini açıkladılar.

Ayrıca Petrol İş Genel Merkezi, Sosyalist Parti Diyarbakır İl Şubesi ve İHD Diyarbakır şubesi birer basın açıklaması yaparak işçileri desteklediklerini duyurdular. □

Eski ve yeni arasında

DÜN, DÜNE GİDER Mİ?

Dün, bugün ve gelecek bütünlüğünü kavramak zorundayız. Dün'ün insanı ve doğayı değiştiren gestirilen tüm veri ve değerlerini bugünün daha da aydınlanması için verilen savaşına taşımamız.

Özcan Keleş

"Dün, dünle ilgili cancağın/Ne kadar söz varsa dünle ait, gündü yeni yerler süpürmek/dün" denmiş. Dün'ün Dünle ilgili söylemleri de söyle-nceek çok söz bulmak olanağı. Demirel de "dün döndür, bugün bğündür"le yaklaşıpı görmişti.

Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyeti'nin şekillenmiş Cumhuriyetini söyledi.

Dün, ANAP 26 Mart'ta yerel seçimlerinde yüzde 20'yi almıştı. Kamu-yu yıkamaları bu oranın giderek düşüğünü sapıyordu.

Hiçbir durum yine aynı değil mi?

Adımlar'ın geçmiş yıllarında ar-kadajımız Jülide Gültürer'in Kültür Bakan Namık Kemal Zeybek ile ya-galı bir röportajı yayınlanmıştı. "Bu eski MHP'iden başka söyleyemiyordum" diyecekti. Dün'ün de-ğeriyle ilgili söylemleri de söyle-nceek çok söz bulmak olanağı. Demirel de "dün döndür, bugün bğündür"le yaklaşıpı görmişti.

Dün, ANAP 26 Mart'ta yerel seçimlerinde yüzde 20'yi almıştı. Kamu-yu yıkamaları bu oranın giderek düşüğünü sapıyordu.

Hiçbir durum yine aynı değil mi?

Adımlar'ın geçmiş yıllarında ar-kadajımız Jülide Gültürer'in Kültür Bakan Namık Kemal Zeybek ile ya-galı bir röportajı yayınlanmıştı. "Bu eski MHP'iden başka söyleyemiyordum" diyecekti. Dün'ün de-ğeriyle ilgili söylemleri de söyle-nceek çok söz bulmak olanağı. Demirel de "dün döndür, bugün bğündür"le yaklaşıpı görmişti.

Dün, ANAP 26 Mart'ta yerel seçimlerinde yüzde 20'yi almıştı. Kamu-yu yıkamaları bu oranın giderek düşüğünü sapıyordu.

Adımlar'ın geçmiş yıllarında ar-kadajımız Jülide Gültürer'in Kültür Bakan Namık Kemal Zeybek ile ya-galı bir röportajı yayınlanmıştı. "Bu eski MHP'iden başka söyleyemiyordum" diyecekti. Dün'ün de-ğeriyle ilgili söylemleri de söyle-nceek çok söz bulmak olanağı. Demirel de "dün döndür, bugün bğündür"le yaklaşıpı görmişti.

Dün, ANAP 26 Mart'ta yerel seçimlerinde yüzde 20'yi almıştı. Kamu-yu yıkamaları bu oranın giderek düşüğünü sapıyordu.

Adımlar'ın geçmiş yıllarında ar-kadajımız Jülide Gültürer'in Kültür Bakan Namık Kemal Zeybek ile ya-galı bir röportajı yayınlanmıştı. "Bu eski MHP'iden başka söyleyemiyordum" diyecekti. Dün'ün de-ğeriyle ilgili söylemleri de söyle-nceek çok söz bulmak olanağı. Demirel de "dün döndür, bugün bğündür"le yaklaşıpı görmişti.

Adımlar'ın geçmiş yıllarında ar-kadajımız Jülide Gültürer'in Kültür Bakan Namık Kemal Zeybek ile ya-galı bir röportajı yayınlanmıştı. "Bu eski MHP'iden başka söyleyemiyordum" diyecekti. Dün'ün de-ğeriyle ilgili söylemleri de söyle-nceek çok söz bulmak olanağı. Demirel de "dün döndür, bugün bğündür"le yaklaşıpı görmişti.

olan dün anlatıyor.

Değerli bilinci Cem Erşel, Ge-lecek'in ikinci sayısında "Devlet" i tartışıyor. Son derece ilginç ve yarar-lı olan bu yazıyı kendi düşün ve bu-günlerini tartışmak isteyenler, de-mokra ve sosyalizm savaşımında yapılacak yapılması gerekenleri ve yapılabilecek kabul edenleri de, emetçilerini de okuması gerekiyor.

Dün, bugün kesitlerinin öze-klerini çoğaltmak olanağı oku-nu.

Peki nedir dün? Bir an, bir zaman kesiti mi? Gert gelmez bir sürecin adı mı? Kaybedilen, değeriyle değeri-meyen nesneler, olanağı mı? Eski mi dün? Eskiye herşey dün mü? Geçmişin (tümleyle) yadsınması mı? Eklektik, seçmeci bir değerlendiri-menin bugüne kalması mı?

Belli tek tek her biri. Veya tek tek hiçbir. Birlikte hepisi. Ama mutla-

ka birisi.

Dünden bugüne taşıyabildiğimiz biçim değeri yok? Var. Mutlak ol-mak. Çokluk olmak olanağı mı? Çokluk yaşanabilir mi?

Eski yalnızca eski olduğu için kö-tü sayılabilir mi? Yeni yalnızca yeni olduğu için iyi olabilir mi? Fransız devriminin değerleri için hâlâ savaş vermiyor muyuz? Aynadın çağının, insana ve

toplumda yarattığı değerler, bugün değildi mi? Bugün bazarı dün de-miştir de geçirmek zor mu? Dünde hâlâ bugün olanlar, yaşanlar yok mu?

• • • • •

Dün, bugün ve gelecek bütünlü-günü kavramak zorundayız. Dün'in insanı ve doğayı değiştiren ge-stirilen tüm veri ve değerlerini bu-günün daha da aydınlanması için verilen savaşına taşımamız.

Değimeyi ve gelişmeyi dünle bir-likte düşümlerimiz.

Akan bir ırmağa, aynı suya iki kez yıklanamayacak olumamız, "dün dünle ilgili, cancağın" ha-yıflanmasına dışırmamızı bizi. Ya-kamamak için, mutlakı suyun aynı olmasını gerektirir.

Demokratikleşme için GENÇLİK MİHPİ KARŞI ANAYASA GÜVENÇESİNE ALINMALI

Gençlere sürekli aldatılan cahiller ya da ödeposu diye baktıran uzaklaşılmalıdır. Yurttaş olukları kabul edilmeli. Siyasi partilere üye olma hakkı tanınmalıdır. Seçme, seçilme yaşı yeniden ele alınmalıdır.

N. Zekiye Aytılmaz-Süleyman Karan

Türkiye'nin ikinci sayısında "Devlet" i tartışıyor. Son derece ilginç ve yarar-lı olan bu yazıyı kendi düşün ve bu-günlerini tartışmak isteyenler, de-mokra ve sosyalizm savaşımında yapılacak yapılması gerekenleri ve yapılabilecek kabul edenleri de, emetçilerini de okuması gerekiyor.

Dün, bugün kesitlerinin öze-klerini çoğaltmak olanağı oku-nu. Peki nedir dün? Bir an, bir zaman kesiti mi? Gert gelmez bir sürecin adı mı? Kaybedilen, değeriyle değeri-meyen nesneler, olanağı mı? Eski mi dün? Eskiye herşey dün mü? Geçmişin (tümleyle) yadsınması mı? Eklektik, seçmeci bir değerlendiri-menin bugüne kalması mı?

Belli tek tek her biri. Veya tek tek hiçbir. Birlikte hepisi. Ama mutla-

ka birisi. Dünden bugüne taşıyabildiğimiz biçim değeri yok? Var. Mutlak ol-mak. Çokluk olmak olanağı mı? Çokluk yaşanabilir mi? Eski yalnızca eski olduğu için kö-tü sayılabilir mi? Yeni yalnızca yeni olduğu için iyi olabilir mi? Fransız devriminin değerleri için hâlâ savaş vermiyor muyuz? Aynadın çağının, insana ve

toplumda yarattığı değerler, bugün değildi mi? Bugün bazarı dün de-miştir de geçirmek zor mu? Dünde hâlâ bugün olanlar, yaşanlar yok mu?

Dün, bugün ve gelecek bütünlü-günü kavramak zorundayız. Dün'in insanı ve doğayı değiştiren ge-stirilen tüm veri ve değerlerini bu-günün daha da aydınlanması için verilen savaşına taşımamız.

Değimeyi ve gelişmeyi dünle bir-likte düşümlerimiz.

Akan bir ırmağa, aynı suya iki kez yıklanamayacak olumamız, "dün dünle ilgili, cancağın" ha-yıflanmasına dışırmamızı bizi. Ya-kamamak için, mutlakı suyun aynı olmasını gerektirir.

Dün, bugün kesitlerinin öze-klerini çoğaltmak olanağı oku-nu. Peki nedir dün? Bir an, bir zaman kesiti mi? Gert gelmez bir sürecin adı mı? Kaybedilen, değeriyle değeri-meyen nesneler, olanağı mı? Eski mi dün? Eskiye herşey dün mü? Geçmişin (tümleyle) yadsınması mı? Eklektik, seçmeci bir değerlendiri-menin bugüne kalması mı?

Belli tek tek her biri. Veya tek tek hiçbir. Birlikte hepisi. Ama mutla-

ka birisi. Dünden bugüne taşıyabildiğimiz biçim değeri yok? Var. Mutlak ol-mak. Çokluk olmak olanağı mı? Çokluk yaşanabilir mi? Eski yalnızca eski olduğu için kö-tü sayılabilir mi? Yeni yalnızca yeni olduğu için iyi olabilir mi? Fransız devriminin değerleri için hâlâ savaş vermiyor muyuz? Aynadın çağının, insana ve

toplumda yarattığı değerler, bugün değildi mi? Bugün bazarı dün de-miştir de geçirmek zor mu? Dünde hâlâ bugün olanlar, yaşanlar yok mu?

Dün, bugün kesitlerinin öze-klerini çoğaltmak olanağı oku-nu. Peki nedir dün? Bir an, bir zaman kesiti mi? Gert gelmez bir sürecin adı mı? Kaybedilen, değeriyle değeri-meyen nesneler, olanağı mı? Eski mi dün? Eskiye herşey dün mü? Geçmişin (tümleyle) yadsınması mı? Eklektik, seçmeci bir değerlendiri-menin bugüne kalması mı?

Belli tek tek her biri. Veya tek tek hiçbir. Birlikte hepisi. Ama mutla-

Dün, bugün kesitlerinin öze-klerini çoğaltmak olanağı oku-nu. Peki nedir dün? Bir an, bir zaman kesiti mi? Gert gelmez bir sürecin adı mı? Kaybedilen, değeriyle değeri-meyen nesneler, olanağı mı? Eski mi dün? Eskiye herşey dün mü? Geçmişin (tümleyle) yadsınması mı? Eklektik, seçmeci bir değerlendiri-menin bugüne kalması mı?

THATCHER İÇİN SONUN BAŞLANGICI MI?

■ Cahit Baybar

Londra: Birkak dakika önce aldığımız bir habere göre maliye bakanı Nigel Lawson ılıfta etti:

"26 Ekim akşamı BBC'nin saat 5 haberlerinin özetlerinden de önce verilen bu anonsu duyunca yukarıdaki soru takıldı kafama. Aslında soru şimdi daha da genelde sorulu-

yor: "Thatcher anlayışıyla, yani dünyadaki bütünleşme süreçlerine sıkı çevrerek, ya da bunlara yalnızca sermayenin çıkarları açısından yaklaşılarak ilerlenebilir mi?" Soruyu bu denli genel sormak da hiç yanlış değil, çünkü istisfan arındıkları asil nedimler onaya kadar gidiyor.

Doğrudur, bayan Thatcher II. y-

lını giren başbakanlığı süresince, ekonomi ve politika alanında öyle bir yol ve biçim tutturdu ki, üç kez ezici seçim başarıları elde etti. Muhalefetin İçi Partisi "öyle yavaş mı çok ok alırsız, öyle mi?" manıyla oradan onun sarırlırlık, Thatcher'in kararlı tutumu halka güven veriyor, seçimlerde ok kazandırıyor. Hükümetin aldığı kararların çoğunlukla çalışanların yararına olmasına karşın daha birkaç seçim kazanacağı benliyordu.

Ah, bir de şu hızla değişen dünya olmasaydı! Ya da, dünya ABD, İngiltere, "Commonwealth" ve bir kaç tane daha büyüklerden oluşsaydı!

AT "Ortak Pazar" diye kuruldu, "Avrupa Birleşik Devletleri"ne doğru gidiyordu. Thatcher'si kafa bu sürece ayak uydurmaya çalışırken, şimdiki Sovyetler Birliği ve diğer Doğu Avrupa ülkeleri "Ortak Avrupa Evi"ne" diyorlardı.

Dünya, dünya yavaş yavaş ABD-SSCB eklenimine belirleyiciliğinin dışına doğru gidiyor, herkes "selektif" politikalarını gözden geçiriyor.

Thatcher ne yapacaktır?

Geniyeye doğru bakınca, her hükümet değişikliğinin ya da bunaltımının altında bir "Avrupa boyutu" görülmüyor. Daha önce ayrılan veya görevi değiştirilen Michael Heseltine, Geoffrey Howe gibi önce gelen muhafazakarlar başbakanı göre daha "Avrupalı" olmanın kurbanı olular.

Nigel Lawson için durum yine öyle. Görünür istifa nedeni şu: altı yıllık "baskı" maliye bakanı Avrupa Para Sistemi'ne (EMS) açkılan evet diyemeye de, o yonda bir politika izliyor. Tam parti kongresi öncesinde bile, enflasyonu hızlandır-

mağın için Sterlin'in değerini Batı Alman Markı'na uydurmayı ve sonuçta faiz haddinin yükselmesini göze alması bu yüzden. Thatcher ise EMS'ye gerçekten direnme yanlısı. Thatcher'in ekonomi danışmanı Prof. Sir Alan Walters bir maktale yazıyor ve diyor ki, "EMS henüz tam uygulanmamış bir olaydır, yavaştan alalım!" Halbuki hükümet Madrid'te resmen premiss olarak kabul etmiş katılacağı. Lawson "Profesörün yazdığı hükümetin görüşü değildir" diyor ve başbakanın onu görevden almasını istiyor. Thatcher buna yanıtlayarak kendisi derhal istifa ediyor.

Bunu, başbakanı güç durumda bırakmamak için olacak, deraysın Profesörün istifaını izliyoruz.

Thatcher, Lawson'dan boşalan maliye bakanlığına üç ay önce Lawson'un yardımcısı iken Howe'u yerine dışişleri bakanı yaptığı John Major'u, onun yerine içişleri bakanı Douglas Hogg'u, onun yerine de tutuculuğuyla tanınan David Waddington'ı atıyor. Bütün bunlar aynı

gün bir kaç saat içinde olup bitiyor ve o günden beri haber bültenlerinin ana konusu olmaya devam ediyor. Bu arada kamuoyunda oluşan ve yantı bekleyen sorular artıyor:

— İngiltere AT'nin diğer onbir üyesi ile süttüneye devam edecek nereden var? Bu sorunu Thatcher başbakanken çözülebilir mi?

— Başbakanla görüş ayrılığına düşen her bakan hükümet dışına itilerek ülkede "demokrasi" olduğu söylenilebilir mi?

— Hem enflasyonu yüzde 8'den yüzde 13'e düşürmenin, hem Sterlin'i AT paralarına uydurmanın hem de faizleri daha fazla yükseltmenin yolu ne olacaktır?

İşte bunlar ve benzeri sorular "Thatcher döneminin sonu yaklaşıyor mu?" sorusunu kafaalarda yazdırtıyor. Kamuoyu yaklaşımları son olaylardan başbakanı 60 ile yüzde 70 arası gösteriyor. Muhafazakar Parti üyeleri arasında Michael Heseltine'nin daha iyi bir lider olacağı kanısı yaygınlaşıyor.□

Amaç

Yeni kitaplar...

MUSTAFA SUPHİ
İlk Yazılar
1908-1910

Dilek A. Kanat
5000 lira

EN UZUN EYLÜL

Sinan Oza
5000 lira

MATEMATİKİVE
KORKU

Ali Nesin
Önsöz: Aziz Nesin
5000 lira

Server Tanıtlı
Nasıl
bir
eğitim
istiyoruz?

5 baskım çıktı, kitapları 5500 lira

Ödemeli İstisnalar Karşılığınanmaktadır. İstisnalar için toplam tutarın yüzde 75'i kadar postacılığını göndermeniz yeterlidir.
AMAC Çatalca Çeşme Sok. 15/1 Çeşme, İstanbul (322 11 04)

Amaç

YAYINEVİMİZ 4-12 KASIM TARİHLERİ
ARASINDA 8.KİTAP FUARINDA, 89-90
NOİU STANDLARDA DİR. KİTAPLARINDA
1989 FİYATLARIYLA YÜZDE 33
İNDİRİM YAPMAKTADIR.

Gençlik

Dünyası

3.YILINDA

Nurtopu
gibi bir
MASKOT
oldu!

BAYİLERDE

YENİ BİÇİMİYLE

ÇIKTI

22. SAYIDA:

• Yaşam ve Gençlik Sorunları

• Gençlik Yayıncılığı Tartışması

• Hepimizin İçinde Küçük Bir Stalin Var

• Kozmik İnsan

• Lisanslı Yönetim

• Küba Gençliği

• Tolstoy'un Prülü

Yazma Adresi: P.K.180
Aksaray/İSTANBUL

Yunanistan krizden çıkacak mı?

SKANDALLARIN SONRA, SEÇİMDEN ÖNCE

■ Büyümin Gülsen

Azıca-Bu yıl Yunan halkı bir başka yaz yaşadı. Neden mi? İç savaş döneminde sonra ilk defa içinde solun da aktif yer aldığı bir koalisyon hükümeti oluşturulmasında. Yeni bir politik kültür fihrileştirildiğinden.

18 Haziran seçimleri

Bu seçimler çok ağır bir atmosferde gerçekleşti. Skandalların, ortaya çıkan yolsuzlukların çıkarttığı duman politik atmosferi boğucu bir hale getirdi. Çakan bu duman, tüm politik partilerin merkez seçkinlerinin "zemlilik" diye belirlenmesi için yeterli nedendi. Seçim propagandalarının temel eksenini; skandalların ortaya çıkarttığı suçların adaletle teslimi, oluyordu.

Bu atmosferde gerçekleştirilen 18 Haziran seçimleri, Yunanistan'da yeni bir durum yarattı. Hicbir parti tek başına hükümet kurabilecek güçündü sağlanmadı. Böylece Solun yıllardır uğrunda mücadele ettiği, iki partili sistemin yenilmesi gerek-

alacağı, belirli bir misyonu ve zamanı olan bir hükümetle mutabakata varılması için yoğun çaba harcandı; ki bu misyon skandalların araştırılması, gerçek suçluların adaletle teslim edilmesi ve toplumun en yalancı sorunlarında demokratikleştirilmesi içeriyordu.

Yüzde 17'lik oy potansiyeli olan Sol Birlik'in yoğun çabaları sonucu Caneatki hükümeti oluşturuldu. Bu hükümeti Sol Birlik ve Yeni Demokrasi destekliyordu. İki karşı politik güç skandalların araştırılmasında, kamu yaşamını kını yalanların demokratikleştirilmesinde mutabakata vardılar. PASOK böyle bir hükümetle yenilişay reddetti. Kendisinden ve Sol Birlik'ten oluşan, Yeni Demokrasi'ye kapalı bir hükümet önerisinde Sol Birliği inandırıcı kılıyordu. Skandalların su yu-

kümeti destekleyen partiler arasında hiç de önemli olmayan görüş farklılıkları da doğdu. Yeni Demokrasi'nin devlet araştırması kendi adamlarını yerleştirme, fışkıları serbest bırakma çabaları Sol Birlik tarafından büyük ölçüde engellendi.

Bu 90 gün içerisinde yapılandırılan kuşkusuz en zor ve en güçlü olanı skandalların komusunu oldu. Sol Birlik bu konuda çok baskıya davrandı. Yeni Demokrasi'nin bu skandallar aracılığı ile PASOK'un tümüne bir darbe indirme çabasını engellemeye çalıştı. Dikkatleri olayın gerçek sorumlularının adaletle tesliminde topladı.

— OTE (Yunanistan Telefon Teğkili), KIP (Yunan Gırtlı Polla) ve PASOK hükümeti arasındaki suçlar. Önemli politik şahsiyetlerin,

Mehur bankası Koskotas'ın basını denetim altına alma çabası oluşturan patetik noktalar; Şaş baından gazete satın alma, yeni gazete-dergi çıkartma bu çabaların içerisinde. PASOK'un Devlet Bankası, Koskotas'ın işlerini kolaylaştırma yasa çıkartma ve karlılarında büyük bir nakdan bakan İveç bankalarının yurtdışı. Kamu işleri bakanı KİT'erin tüm baslatma Koskotas'ın bankasına yattır, ki bu da Koskotas'ın işlerini kolaylaştırma amacını taşıy. Ve ekonomisi bakanı bunlara müdahale etmez, Koskotas'ın faaliyetlerine göz yumar. Meclis'in arızamaları sonucu, Koskotas ile yakın ilişkisi olduğu anlaşılan A.Papandreu ve 3 bakanı görevini kötüye kullanmak ve yolsuzluk suçları ile yargılanmak üzere adaletle sevk edilirler.

— Misur skandali. Yugoslavya'y-

bir TV için Ulusal Konsey oluşturuluyor. Bu konsey, politik gücleri, önemli büyük yayın örgütlerini, belediyeclerin temsilcilerinden oluşuyorlucak.

— Adaletle bağışlanmı. Yurttaşların politik görüşlerinden dolayı adalete karşısında herhangi bir hak-suzluğa uğraması engelleniyor. Yargı organlarının anayasa temelinde bağımsızlığı garanti altına alınıyor.

— Banka sistemi. Arık Yunanistan Merkez Bankası, tüm bankaların denetlemlerini. Yeni yeni Koskotas'ların çıkması engellenmiş olumaktı.

— KİT'erin yönemidi. İktidarı denetimine göre dağıldı, denetimine göre dağıldı, denetimine göre dağıldı, denetimine göre dağıldı.

— Silahlı kuvvetler meclisinin denetimine açık olacak; "ulusal arık" altında his bir sey gülmenden, halk bilgi sahibi olabilecek.

Bu 90 gün içerisinde denetlebilir ki, meclis politik gelişmelerin merkezinde yer alda ve politik yaşamda ki rolü arttırdı. Telefonların dinlenmesi skandalında milletvekilleri, kuruluştan beri ilk defa Yunan Gırtlı Polis'in başkanı sorguya çekip, merkezinde incelemeler yapılabildi.

PASOK'un "Caneatki Hükümeti"ni denetlerlerken, Sol Birliğe yönelikliği veya önce çıkarttığı konulardan birisi, Sol'un sağ ile uzlaşıya şavırdı.

Bu eleştiriyi Sol Birliğün temsilcileri defalarca yanıtladılar. Bu hükümetin amfial değil, ulusal bir işbirliği temelinde oluşturuldu. Eger bu hükümetin olmayacağını, skandallar ortbas edilecek, ülkenin politik yaşamını zehirlemeye devam edecekti. Sol bu durumdun sorumlu tutulacak, yapılabilecek yeni seçimlerde Yeni Demokrasi skandalların kullanıp gerçek yüzünü halktan sakıyarak tek başına hükümet kurmayı amaçlıyoyuyordu. Nitekim, Caneatki hükümetinin gerçekleştirildiği Yeni Demokrasi'nin programında yer alan konular değildi. Büyük bir çoğunluğu Sol Birliğün minimum programında yer almaktı idi.

Yine PASOK'un Sol Birliğe yönelikliği bir eleştiri ise, seçim yasaasının değiştirilmesi konusunda yapılmaktı. YKP Sol Birliğün oluşturulmasından önce de eniş temsil sistemi için mücadele eden tek parti. Yeni demokrasi bunu reddeden bir parli. Caneatki hükümetinin programında bu konuda iki parli arasında mutabakata varılmadı. Eger Sol Birlik bu konuya dayatırsa, bu hükümet biraz zor kurulurdu. Ver olan bu meclisten Sol Birliğün PASOK ile nişbi seçimi yasaasını getirecek bir hükümeti neden kurmadığı konusunda ise, PASOK'un gerekçesi kendii çıkarttığı bu seçim

18 Haziran seçimlerinden sonra, Sol Birlik ve Yeni Demokrasi arasında mutabakata varılarak oluşturulan "Caneatki Hükümeti" misyonunu tamamlıyarak istifası ile yaz mevsimi de sona erdi.

leşmiş oldu. Seçimlerin çıkarttığı bu sonuç koalisyon bir hükümeti sorunsuz şekilde getirdi.

Fakat bu sorunun çözümü kolay değildi. PASOK'un bir bölümü yeni bir hükümet kurulmasını engellemeye çalışıyor. Yeniden seçimlere gidilmesini öneriyordu ki, bu skandalların ortbas edilmesini amaçlamaktı idi. Seçimlerden birinci parti çıkan Yeni Demokrasi bakanı kezaletleri hükümetin başkane ben olacağını çünkü birinci partiyim, ya da yeniden seçimlere gideceğiz, diyor-du. Sol Birlik, en ağı gücleri yer

zine çıkartılması engellemeye çabaları. PASOK'un eniş ise işi arıyarak, bu konuda ki çabaların atıncıyleri böyle bir sorun olanaklarını ortadan kaldırmaktı idi.

Caneatki hükümetinin 90 günü

Bu hükümet halka söz vermişti. Herseyi gerçekleştirildi. Programında yer almayan kimi konularda da olumsuz adamlar adidi, emecilerin yasaını dışıyleri başlı taruıldı. ABD ilerisinin geleceği kottuğunda, ABD heyeti ile yapılmakta olan bir tameler dorundurdu. Zaman zaman ha-

solun gazetelerinin ve PASOK'un kimi bakanlarının, Caneatki hükümeti'nin telefonlarının dinlenmesi skandalı. Meclisin yapıtı arızamaları sonucu eski bakanları A.Papandreu, OTE ve KIP bakanları olayın sorumluları olarak, yargılanmak üzere adaletle teslim edildi.

— Koskotas skandalı. En çok dumanı çıkartan, politik atmosferi kızartan skandalı. Ekonomik ve politik boğuşlara salığı, PASOK'un banka oligarşisini kaldırarak kendi hesabına kendini destekleyen sermaye oluşumuna çabası, ki başarmadı.

dan satın alınan misur, AET'ye Yunan misur olarak satılır. AET'ye dönmesi misur yeni kaçırılır ve Yugoslav misur Yunan misur olarak satılır. Meclis'in yapıtı arızamaları sonucu ekonomisi bakanı yadını yolsuzluk ve görevini kötüye kullanma suçlarından adaletle sevk edildi.

PASOK skandallar konusunda medcektaki tartışmalarda, bu hükümetin kendisini bitürbün yargılamak, darbe indirmek itlediği uyu ile karşı bir tutum aldı.

Bu durumda, 5 Kasım seçimlerinin nışık olunmaması bir yanı da, PASOK başkanı A.Papandreu ve eski 4 bakanı seçimlere sanık durumunda katılırlar.

Bu 90 günde gerçekleştirilenler arasında toplumun demokratikleştirilmesini içeren kimi kanunlar da var ki bunlar, mediate bulunan tüm politik gücler tarafın oy birliği ile kabul edildi.

— İç savaş döneminde (1946-49) olumsuz sonuçların ortadan kaldırılması. Bu yeni hükümetin en önemli. Bugün iç savaşın 40 yıl sonra o dönem ve sonrasında oluşmuş 9 milyon 'fış' kamu öndünde yakıldı. Toplumun "demokratik ordu" veya "ulusal ordu" taraftarları temelinde bölünmesi değil toplumsal sorunlar temelinde mücadele edilebilmesini önündeki önemli bir engel kaldırılmı. 40 yıldır oluşan bu tür yarımlar ve nefet yeri olan gerçek problemler temelinde ayrıma ve hoşgörüyü taşıyor.

— TV arık iktidarı göre renk de-ğıştirmeyecek. Demokratik, çağdaş

BEDENİMİZ BİZİMDİR

Hiç düşündünüz mü?

Kadınlar kendilerine yönelik cinsel taciz, sarkıntılık ve tecavüzden korunabilmek için neleri yaşıyor?

Hiç düşündünüz mü?

Yükümlüdeki, çok yakınlardaki, uzaklarda, çok uzaktaki, dünyanın her yanındaki kadınlar ömür boyu nasıl bir otokontrol ve korkuyu yaşıyor?

Sokakta, işyerinde, evde, tüm kumrallarda...

Gece saat 01'ülari, Atatürk Havalimanı D4 Hatlar terminali, hafta sonu ödüllüden yoğun bir kalabalık. Zor adım atılıyor.

Daha sonra Yugoslav olduğunu anladığını bir hüsne hatuna görev gıyileri ve çok sayıda buluşu ile, buluşmadığını oturma birimine polip, buluşulduğu boy bir yere oturuyor. Ve biraz sonra çok sayıda erkeklerin bakışları üzerine dikiliyor. Ben de buluşulduğum köşeden izlerken dehepe kapılıyor. Kadın çok genç değil, çok güzel değil (bu nitelikleri genel olarak bu davranışlara mazet olduğu için soydum), belki tüm suçu sarıya ve tozlu olma, belki, biraz da meslek icabı (!) yaptığı makyajı, belki de mesleği yalınca.

Önünden geçen neredeyse tüm erkekler, kadını taciz ederek bakıyor, geçtikten sonra dönüp bakıyor, tekrar geçip, tekrar bakıyor. Karşında oturan iki gençten biri diğercin, "çok baktım, rahatsız ettim", diyor gülerken. Midem bulanıyor birden.

Kadıncaz, içinde bulunduğumuz siktantın bir sigara yakıyor; bu, duruma daha da vahim oluyor. Ne reye kaçacakları hilemeden, çaresiz bekleyişini sürdürüyor.

Düşündünüz, NEDEN?..

Nalan, sinir ve öfke ile karışık an-

latmaya başlıyor, "billyorusun günderişi arıyorum. Hanı geçen gün gazetede bulduğum bir sekreterlik işi vardı, gidip patronla görüştüm, tamim bir haber vermişiz dediler. Daha sonra haber verdiler gitmiş, "patronu bekleyin sizlerle görüşmek istiyor" dedi. Ben de bugün gitmiş, adam geldi ve çok rahat bir tavırla "Biz aklımda bir sekreter aldık, ama ben sizi çok beğendim, bir yemeğe çıkıp görüşelim isterseniz", demez mi. Elim ağzım buz kesti, bunu nasıl yapabiliriz?"

Birlikte düşünüyoruz, NEDEN? Dünya üzerinde milyonlarca kadın aynı kaderi yaşıyor. Hangi yata, hangi ırkta, hangi ülkede olurlarsa olsunlar, aynı toplumsal baskıyı, aynı suçluluğu duyusunu paylaşıyorlar.

Sokakların, geçilerin erkeklerin olduğunu bildiği halde, bu kuralın dışına bir kadın tacizle karşılaşması mucize oluyor, kural içinde olma da bir şey farketmiyor pek, uradan bir ulaşım aracında yine yaşayabiliyor sarkıntılık, gölle, elle, sözle bir tecavüz olarak.

İşyerinde iş ararken bakıyor, hefe bazı meslekler var ki, tacizl yama- mak, için bir parçası sanki, sekreterlik, hosteslik, hemşirelik gibi.

Aile içinde, yakın akrabalarından özellikle kırsal kesimde yoğun bir taciz yaşıyor kadınlar, batta eylemlerinde bile kendi islemlerini dışında davranışlarıyla yaşıyorlar.

Neden? Neden eğitime, kulture bağlan- çuğu zaman, çoğu zaman da birtanım "hasta insanlar" ile nedini. Toplumda her zaman bu tip insanların olduğu vurgulanır. Bütün bunlara karşı repte ise, kadının kendili- ni korumadığı.

Oyna yaşıdığımız gerek bu değil, eve birar geç kaldığımızda, omu- mizde duran arabalarda "normal er- kek"ler vardır, iş, güç sahibi. İyiler- lerinde, okullarda da "normal er- kek"ler vardır.

Yaşıdığımız gerek, erkeklerle yaptıkları işin yanlış değil, tam ter- sine övünülecek bir "erkeklik" işi olduğunu söyleyen cinsiyetçi toplu- mun geçerli "erkek ahlakları". Bu anlayışın varlığıdır.

Mitödele etmemiz gereken de bir takım hasta insanlar değil, bu sis- tem ve bu ahlak anlayışdır. Ve bu ahlak anlayışın her gün taşıyan ve öreten insanlardır. □

Selma

Erkekler dikkat!

SARKINTILIĞA KARŞI MOR İĞNE!

kadın dağıtılmasını simgeler" de- diler. Kadınlar sarkıntılığa karşı çıkmaya, tepki göstermeye, erkekleri de sarkıntılık yapmaması çağır- nın kadınlar, daha sonra tameli yüz bi- radan mor iğnelerini satmaya baş- ladılar.

Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Taciz- Hayatı adıyla başlanan Kampay- na'm Kasım ayı sonuna kadar ge- çeklecekte çeşitli etkinlikleri var. Kadınlar 4-12 Kasım tarihleri arası- na düzenlenen TÜYAP R. Kitap Fu- arı'nda bir kampanya standı açıl- caktır. 11 Kasım'da yine TÜYAP: ta Füzun Demirel sessiz bir gösteri sunacak. 19 Kasım'da kampanya standı bir kez Orakköy'de açılacak ve Kasım ayının son haftasında BİLSEK'ta üç gün sürecek etkinlik- ler düzenlenecek. Son olarak da Ra- kirköy'de Mor İğne Köşesi düzenle- necek. Sarkıntılığa, cinsel tacize- karşı çıkan kadınlar Kampanyaları- nın amaçlarını şöyle dile getiriyor- lar;

"Biz kadınlar, çocuk, genç ya da yaşlı, evli, bekar ve de dil çocukla, çocukta, ne gıyerecek gıyilerin her yerde ve her saatte cinsel saldırılara uğruyoruz. Bedenini saldıran aracı olarak kullanan erkekler; bakarak, sözlerle, sürtünerek, laf atarak be- denimizi aşagılıyorlar, tecavüz edi- yorlar. İstediğimiz gibi giyinmedi- me enler devreye çıkartılmıyor ya- nıyorlar. Biz kadınlar, erkekler so- kağa çıkma yasağı var, günün belli saatlerinde sonu ötelik. Sarkin- tılığa uğradığımız söylediklerimiz hemen sonlar: hangi kılıkta, han- gi saatte, orada için ne? Benleri an- lamı "vrandın m"; "çanak mı tuttu"; "yürük mü salladın? Erkeklerin bu saldırıları; "cinsel ilet"; "sa- pıklık"; "gülmüşlük"; gibi gerek- çeyle mazur gösterilmeye çalışı- yor. Erkeklerin sapıklığı, cahilliği, açlığı bile saldırılarına gerekçe olmamaya götüre, biliyoruz ki cinsel tacizle letişme yoktur, her boydan her soydan erkek buna ya-

şabiliyor. Tüm sarkıntılık yapanla- rı "sapık" diye palkıyırı servile- rine doldurarak sokaklarda erkek kalmaz. Bedenlerimiz yük gibi ta- şıyan bir kadınlar, kamurlarımız borcu olduğumuz erkeklerin yaptık sarkıntılığın utanması taşınak iste- miyoruz. Gönüllümüz gıyinecek, banyo duze değil, dil yürüyecek. Sarkıntılıkların tephir ödeceği, su- mamayacağı, ulanmamayacağı.

Biz kadın kurtuluşu için mizade- le eden kadınlar olarak, bugün "Be- denimiz Bizimdir-Cinsel Taciz Ha- yatı" kampanyası başlatlık. Kam- panyası boyunca önce sokakta son- ra işyerinde ve evde cinsel taciz kar- şı sevimli yıldızlı Mor İğne'yi satma- yı öğrenecek. Cinsel tacizle utan- cı bize akl değil, karı çıkamak dı- şıyız. Kadınlar cinsel taciz kar- şı dayanmaya."

■ Şehir Hatları vapurlarının her türden tacizlere, pazarlamaya atılan olan yolcular, 7 Kasım sabahı atışık olmadıkları bir erkekle karşılaştılar.

Adamlar (İstanbul-İstanbul'da Kadın Kurtuluşu için mitödele eden kadınlar Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Taciz Hayatı Kampanyası'nın 2 Kasım 1989 günü sabahı Kadıköy'den Karaköy'e giden şehir hatları vapu- rularına kadınlar mor iğne dağıtarak başlatıyorlar.

Yolda, sokakta, ulaşım araçları- nda, işyerinde elle, gölle, sözle sar- kıntılığa uğrayan kadınlar, 7 Kasım Perşembe günü sabah saat 9.30'da Kadıköy'de Karaköy'le Kelesli ömü-

CİNSEL TACİZE HAYIR!

Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Taciz Kampayası'na katılma, desteklemek isteyen kadınlar, Kampayası'nın şu sloganlarını unutmayın:

- Sarkıntılı sözde, ele, gözde tecavüzdür
- Bırınıtı yapılan, hepinita yapılmıştır
- Sokaklarda ürksüzler karanlık değil, çekiliksiz
- Ulanma hayır, susma işiye bair
- Sokaklar bizim
- "Hayır" dersem "Hayır" anla
- Sarkıntılığın ulancı bana ait değil
- Sarkıntılığın birbaş etme teşhir et

"Kelly McGillis ve Julie Foster 'sanki' yurtdışı, tecavüz edenlere ve onları destekleyenlere karşı, birliğe mücadele ediyorlar."

HANGİNİZ SANIK

— Kurt, becer onu!
— Hadi, ara sandığı Hey, sen, Ünivertite! Sen de geç sıraya, göster bakalım erkekliğini!
Üniversiteli sırada. O da diğerleri gibi kendinden geçmiş, alkışlar arasında, bir kadın bedeninde erkekliğini kanıtlıyor. Ama tecavüz kanıtlanmıyor, cüssa kasten Per ay. Üniversiteliyi, artık normale dönmüş masum, genç, erkek yüzüyle relogentler ardında görüyor. Olayın tanığı olan arkadaşına susmasını söylüyor, tecavüz kanıtlanırsa cezası artacak. 5 yıl, kolay değil. Ama bir köpüde insan övürünü altına almak kolay. Üniversiteli ouru düğünümüze, onu Sarah düşünürün, düğünce.

— Sinemadan çıktım, yürüyörüm. Gözüm, masum, genç, erkek yüzüyle. Onlardan biri ar önce erkekliğini kanıtladı, bir insanlığını. Hangisi hangisi?

Hanginiz hangini, söyleyebilir misiniz erkekler?

BİR AKŞAM, SAAT SEKİZ

E kim ayında başından geçen "küçük" bir sarkıntılı olayın anlatmak istiyorum. Bir akşam Tünel'de bulunan Kadın Kültürü'nden çıktım. Tek başıma otobüs durduğuna doğru yürüyordum ki, arkamdan hızla koşan birinin ayak seslerini duydum. Ne oluyor demeye fırsat bulamadım birinin ellerini kollarımda hissettim. On sekiz yaşlarındaki saldırgan, kalcanı avuçlarıca aynı hızla koştu ve ara sokaklarda birine dalarak gözden kayboldu. Uğradığım şoktanlık kurultuğunda anda beni de peşinden koşmaya başladım, ama yakalamak ne mümkün. Biraz ileride bir polis otosu duruyordu. Önce hemen polise gitmeyi düşündüm. Ama hemen vazgeçtim. Polisin tavı ne olundu acaba? Bana, "Saat sekizde burada ne için var? Evinde oturmanız olacağı budur, hem mini etek giymişin, bu böyle bir saatte ıssız yerlerde kadınların dolmasıacağı öğretilmedi mi?" diyeceklerdi büyük olasılıkla. Bu durumda, uğradığım saldırıya mu kendimi savunmak için vereceğim uğraşı mı yanecektim. Sonra düşündüm. Ya tecavüz uğraşydım? Yine başkaları tarafından bilimsi bakışlarla süzülüp, kadın davet ediyorsa adam ne yapısı türünden suçlamaları mı karşılayacaktım?

Nimet

NİÇİN?

Cinsel tacizi yalnız lampenler, seraserler mi yapıyor? Hiç, otobüs istasyonları, abanımı bir beden ve emsamede hızlı solunmalar hissedip hızla arkamızda koşuyordunuz saygın bir beyefendi yüzüyle karşılamadınız mı? Ya da dolmuşta, yurtdışı oturan orta yaşlı bir beyin, bir yandan gazetesi okurken bir yandan da bacağına bacağına dayanamazı yaşamadınız mı? Siz köpüde aligide bürülürken o giligide yapılmadı mı koltukta? Veya işyerinde sayın müdürünüz bir yandan size mektup dikte ettirirken, bir yandan da yakanızın içinden göğüslerinizi görmeye çalışmadı mı? Fabrikada kalcanızı okşayan el kimin eliydi? Birden başınızı kaldırdığınızda, büroda tam karşınızda oturan iş arkadaşınızın, gözünü masanın altından bacaklarınıza dikmiş olduğunu görüp rahatsız olmadınız mı? Sokakta, işte, arkadaş toplantılarında, ikide bir göğüsünüzdeki düğmeleri kontrol etmek, eteğinizi çektişirmek gereğini duymuyor musunuz? Niçin?

Eğer cinsel taciz yalnız seraserler yapıyor olsaydı isimiz bir derece kolaydı belki. Oysa bu, şu veya bu biçimde her yerde var. Belki kimi erkek bunu yalnız gözle yapıyor ama yapıyor. Belki de, cinsel tacizin altında yatan psikolojinin ipuçlarını aslı gözle yapılan taciz veriyor. Doğru, güzelle bakmaya herkes sever, ama erkekler niçin yalnız kadınlara bakılır? Dahası, ilgilerini çeken niçin yüzler değil de daha çok bedenlerdir; göğüsler, kalçalar, bacaklar? Niçin?

Bu soruların cevabını arıyoruz...

Saadet

YARGILANMASI GEREKEN ERKEK EGEMEN ANALIŞI

B u olayların sorumlusu kim? Yüzyıllardır egemenliğini korumuş, saltanat süren erkek mi? Erkek egemenliği altında her alanda ezilen kadın mı? Sarkıntılıla kâfurele çocukluktan gençliğe geçen erkek, böylece ağır süt kokuksaktan kurtulmuş, çevresine erkekliğini ispatlamıştır. Artık onun için kadınlar cinsinligin simgesi, el attı mı gelen, erkek için yaratılmış varlıklardır. Bu anlayış varolduğu toplumumuzda sarkıntılık ve tecavüz olaylarında önce suçlanan taraf kadındır. Kadın, yanlış anlaşılacak, suçlayan gözlerden kurtulmak için susar; kadının suskunluğu, bu olaydan hoşlandığı, onun da istediği şeklinde yorumlanır. Sarkıntılık, tecavüz, saldırı olaylarında kadın tepkiz kalmamalı, susmamalı. Çevremizdekiler bir suçlar bakışlarla süzülür de, hafif kadın göziyle bakulsar da, utanmamalı; utanacak olan erkektir, olaya neden olan erkeği teşhir etmeli.

Sevgi

SOKAKLARDA VAR OLMAK İSTİYORUM

B en bir kadının. Benim için, benden başka herkes bana kurullar, yussaklar koymuş. Bunlar için beni yargılamış. Davranışım, giyimim kuşamım, her şeyim onlara bellirilmiş. En başta giyimime dikkat etmiydim, her yerde edebimle oturmalı, uk uk eğriğini düreltim, gömleğimi düğmelerini kontrol etmiydim. Kalabada yerlerde yoksak sesle konuşmamalı, hele hiç gülmeyelim. Eve giriş-çıkış saatlerim belli olmalı, asla karanlığa kalmamalıyım. Yalnız başıma dışarıya, sinemaya, bezeri yerlere gitmiyemiyim. Sokakta başıma yerdem kaldırmamalı, gevreme bakmamalıyım. Bu kuralları benim içine gömdüğimde başıma gelecekler hazır olmalıyım. Bunlar da öyle basit şeyler değil. En hafifinden gözler özerime çevrili, ardından nık ve laf atma. Daha ileride güderik sürünmeler, elle sarkıntılık, hatta tecavüz... Artık benim için seçilmiş bu dar dünyada yaşamak istemiyorum, sokaklarda var olmak istiyorum.

Şafak

■ Camilo José Cela İspanyolca dilinde bu ödülü alan dokuzuncu sanatçı.

■ Gürhan Uçan

Yıllar önce Varsina'de getirdiği için yaptığını bir arastırmasında, Nobel Edebiyat Ödülü'nü alanların, ödülü aldıkları zamanki yaşlarının ortalamasını yetmişin üzerinde bulmuşum. İdeal bir Nobel adayı, çoğu kuşulları çoğuna yerine getirmek zorundaydı: Yaşlı olmalı; herhangi bir şekilde radikal bir ya-

ni bulunmuyacak; İskandinav dilleri ile beş büyük Avrupa dilinden birinde yazacak; beyaz tenli olacak ve hiç kuşkusuz, kadın olmayacak! En önemlisi umutlandırıcı; konu dışı gibi bir kaldığı için sona bırakılacak. Bırak da yazacak...

İşveç Akademisi'ni, bu kez de aynı çizgiyi sürdürdü ve 73 yaşındaki Cela Amca'yı ödüllere verdi. Adı gıncel

olan yazarların listesi epey kabarcık yoksa.

Erkek olma koşulları yerine getirmeyen? Nadine Gordimer ve Doris Lessing, aday gösterildiği halde (İsaac B. Singer tarafından) fazla sol bulunan Yasar Kemal; ya da rengi, ya da dili ters gelen Jorge Amado bunların başında geliyor. Artık sağa kaymış olan Vargas Llosa, politik olarak kimseleri rahatsız

etmeyen Octavio Paz, sıra İspanyolcaya on, on iki yıl sonra yeniden gelince, gündeme girilebilir. Carlos Fuentes'in durumu biraz şüpheli. Bu arada İşveç olan Tomas Tranströmer ile yazar P. O. Enquist yakın yılların ödülleri için güçlü adaylar arasındadır.

"Don Camilo"

İspanyolca dilinde bu ödülü alan dokuzuncu sanatçı, Camilo José Cela oldu. Meraklı olanlar, adı duyduğuna çıkan herkesi aynada çok iyi tanıyan kışkırtıcı yazarları ile bilgilendirmişlerdir bu konuda. Kitaplarını adlarını filan, öğrenmişlerdir. Biz, Cela konusunda oldukça cahil olduğumuz için, onun hakkında yazılanların bir bölümünü okutmakla yetineceğiz. Ödüllün verildiği ülkede yaşamış olanlardan, aynı ilginç bulduğumuzdan.

İşveç'in İspanyol dilindeki gerek uzman Kjetil A. Johanson, Dagens Nyheter'deki uzun yazısında (20/10-89) üstü kapalı olarak, Cela'nın rahat ve çok yavaşlığı (yani bir çeşit M. T. Berkan) ve zaman zaman inciler de göğüsünü baltırlıyor. Ona ilişkin, "İspanyolca'nın Lancelotti'nin ve onunla olan dram yazarı Antonio Buero Valle" bu ödülle daha layıkı, Johanson Cela için, "gariplik, büyüklük" sıfatlarını uygun görüyor. Svenska Dagbladet'in Madrid'teki gazetecisi Monica Vermersten ise, büyüklük yanına, "halukca, anlamsız ve iletici gövde" sıfatlarını ekliyor (20/10-89). Bu arada Cela'yı, "İspanya İsvaçmanı için en anlamlı yazar", olarak kutluyor.

İşveç Akademisi'nin en yaşlı üyesi olan Arnt Lundkvist ise, İspanya İsvaçmanı anlayışında farklı görüyor. "Kitapları (San Camilo 1936) İspanya İsvaçmanı'nı en iyi anlatan roman olarak tanımlamak, epey abartılıdır", yazıyor (Expressen, 20/10-89).

Aynı akademinin bir başka üyesi Knut Ahlström Cela'yı "Ehilden çok vahşi", "çoklu tanımlıyor. "Genç Cela ile yaşlı Cela'nın havasını taşıyan birçok yazar var ama, birçoğuna ses kendini duyuruyor, lütfen kafaya tokusuyor. Hükümler bahaneyle tamamlanıp bir ağız dolusu, gayet rahat olarak var olan bir avamla, baskın içinde yüzlerce aktör hissediliyor olarak omasa dışlayıcıla ortama girenler. Anlatımlarında kullandıkları patacık dil, bize Aristofanes, Rebela ve Shakespeare'ni anımsatıyor ama, o nedenle daha önce okuduğumuz hiçbir şeyi bezenemiyor. (Eks, 20/10-89)"

Ödülle Tepkiler

L'Express'in eleştirmeni Angelo Rinaldi, "Ödüllün gerek sahibi Octavio Paz olmalıydı", yazıyor. "Cela saygıdeğer bir insan ama, edebi anlamda hiçbir önemi yok".

Madrid'te çıkan Diaro 16 dergisine eleştirmeni Jesus Pardo, Cela'nın, "İspanya'nın savaş sonrası en büyük yazarı" olduğu görüşünde. Dili yenilenen en büyük adadır. Bu anlamda, Nobel sahibi Marquex'den bile daha önemlidir. 1940'lı yıllardaki politik tavır, genç kende ne güveni az ve sağlığı bozuk olmasıyla açıklanabilir. Yazılışı, onun Franco'ya sempati duymasına yol açtı. Bu gençlik günahlarını, onun bugünkü olamayacağı hiçbir işi yoktu".

Neue Zürcher Zeitung'da yazan İspanyol Edebiyatı Profesörü Gustav Siebermann, Nobel'in Cela'yı vermesinin kendisini şaşırttığını yazıyor. "Yazar olarak diğer konuslarda kışkırmı yok. Çok özgün, uyarıcı tamamlan ve çok yenilik yazıyor. Ayrıca çok seksüel. Ben ona, İsvaçman edebiyatını beraber kişisi olarak görüyorum; kendileri ve demokrasinin seven birisi".

İtalya'nın edebiyat eleştirmeni L'Indice'nin eleştirmeni Lore Terracini, ödüllün bir başkasına girmesinin daha iyi olmuş olacağını görüşünde. "İspanyolca yazan yazarlar arasında Octavio Paz ile Mario Vargas Llosa aynı bir kıta sahil. Onlar Latin Amerikalı. Eğer Akademi ödülleri Cela'dan birine vermek istediysen, Cela'dan çok daha ayrılmış adalar var. Onun sanayisi aramı iyidir. Gayet hafif ve yavaşız bir yazar".

Alman düşünür ve yazar Hans Magnus Enzensberger, yazarıdaki ahınları yazıyor Dagens Nyheter'in bu konudaki sorusunu şöyle yanıtlıyor: "Biraz süresi bir ödüllü biraz süresi bir yazarı verilebilir; değil mi? Sıyışdır ama kan sıkıcı. Bugün, bir yazar için artık bir gün ve tek bir günün içinde bir gün. Ters olmalıydı".

"Peki, ya okurlar?" diye soruyor gazete. "Cela'nın İşveç'te bin okuru bile yok ya anda. Ayrıca, çağdaş okutlar, ödüllere alırmayacak denli küçükler. Ancak hiç tanımayan birine verildiği zaman -Mahfi gibibir meraklanıyor insan".

Ayrıca bir sonuçta gerek yok, değil mi?"

(*) Bana Söyle Lagan'ın Ölmek, Cela, (Nobel) when klan mıcıl var bir kaç kez. Sayıların belirsizliği ve bu belirsizlikler, yazıyı olmayan bir kural var gibi geliyorlar. SABA.

Camilo Jose Cela

916 yılında Corunya ilinin küçük bir köyü olan Iria-Flavia'da doğdu. Çeşitli mesleklerle uğraştı. Memurluk yaptı; tozra, asker, sinema oyuncusu, ressam ve yazar oldu. 1942 yılında ilk kitabı ve romanı olan *Pascual Duarte'nin Ailesi*'ni yayımladı. İk. savaş sonrası İspanyol edebiyatının dönüm noktası sayılan roman, yirmiden fazla dile çevrildi. İspanyol yazında "harakaleki" akımının öncüsü olarak nitelendirildi.

Camilo J. Cela'nın, Pascual Duarte'nin Ailesi dışında diğer önemli yapıtları şunlar: 1952 yılında Buenos Aires'te yayımlanan ve Franco diktatörcüsinin açtıkları tabanlı olarak nitelendirilen *Peek, İki Ölü İçin Marzuka*, San Camilo 1936, Mrc. Caldwell. Camilo Jose Cela'nın basılan son kitabı bir mahşerler dişi olup, "Crion, Verona, Arsona" adını taşıyor. Cela, 1984 yılında *Ulusal Edebiyat Ödülü*'nü, 1987 yılında *Asturias Prensi Ödülü*'nü aldı.

Yasamını sürdürdüğü Palma de Mallorca'da "Papeles de San Armandas" ("San Armandas'ın Kağıtları" isimli bir dergi çıkararak Cela, İspanyol yazına yamın yarıydır 80'den fazla eser verdi ve "en üretken

yazar" olma rekorunu da elinde tutuyor.

Savaş sonrası, İspanyol edebiyatının önde gelen yenilikçi yazarları arasında da sayılan Cela, 1989 Nobel Edebiyat Ödülü'nü almamasıyla birlikte İspanyol edebiyatına 5. Nobel Ödülü'nü kazandırmış oldu. □

PASCUAL
DUARTE
VE AİLESİ
Camilo José Cela

Güney Afrika'da sekiz siyah lider artık özgür

SEKİZİN ARKADAŞI MANDALA'DA

■ Ünal Doğan

Güney Afrika'da beyaz azınlığın ilk ayrımcı devlet rejimine karşı siyah çoğunluğun hâlen illegal olan hilelik muhalefet örgütü ANC-Afrika Ulusal Kongresi'nin eski genel sekreteri ve 7 yoneticini özgürlüğüne kavuşturdu. 77 yaşında olan ve emrünün 26 yılını hapiste geçiren eski genel sekreter Walter Sisulu'nun şimdiki isim, "Özgürlük gündüz" idi.

Evinin üstünde binlerce kişinin siyah-altın-yeşil renkli ANC bayrağı ile karıştığı Sisulu ve 7 arkadaş, Sovyet'deki anglikan kilisesinde, halen yasaklı olan ANC örgütü adına yeni basın toplantısı-yen politik miting yaparak, irki rejime aparteid politikasını terk etme çağrısında bulundu. 1960 yılından beri yasaklı olan Afrika Ulusal Kongresi, böylece 29 yıldan beri ilk kez açık olarak Güney Afrika'da sesini duyurdu. Soweto'nun geçimcisi mahallelerinden gelen binlerce siyah, "ANC'ye yasaklı", "Yasayan ANC" parçalarını, liderlerinin özgürlüğüne kullandı. "Sıra Mandela'da" sloganı, De Klerk hükümetinin ilk ayrımcı devlet politikasına tarihsel bir geri adım atıldığını benimsiyor.

Çeyrek yüzyıldan beri tutuklu bulunan Afrika Ulusal Kuruluş hareketi liderleri, bilindiği gibi yaygın beyaz hapis cezalarına çarptırılmadı. Ada tüm dünyada direnişin sembolü olan Mandela ve en yakın 13 arkadaş ile yudeler politik tutuklu ile halen zindanda tutuluyor.

İrki De Klerk yoneticinin bu yolumsalla belirsizliğin gümme innis bir bediye değil, uzun yıllar süren bir mücadelesinin ve giderek yükselen bir uluslararası dayanışmanın eseri. Sisulu ve arkadaşları yaptıkları basın toplantısı-mitinge buun belirsizlik, "Mandela ve diğer tutukluları serbest bırakılmasın, görüşme için yayın ortamının yaratılması ve Güney Afrika halkının çoğunluğunun istemlerinin gürsesi cillmesi" çağrısını yaptılar. "Mücadelesinin güncel yöntemlerle örgütü ve disiplini olanak devam edeceğim" diyorlardı.

Ölümüne baskın De Klerk'ın, gelecekteki yasaklı Mandala'nın serbest bırakılacağı ima ederek, irki rejime karşı baskıları hafifletmeye çalışıyor. Azınlık yoneticini sürdürmeyi tasarayan De Klerk, özellikle en sadık müttelik olan İngiliz Başbakan M. Thatcher'in gelecekte hatta basılayacak olan İngiliz Ulusal Başbakanı-Commonwealth toplantısında baskıları karşıya nefes almaları amaçlıyor. Diğer yandan bu gösterili jestin tam da bu sıralarda Cenevre'de Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Batılı bankaları

olan dış borçları görüşmelerine rast-gelerisine anlamli bulunuyor. Ülke-nin dış borç ödeme vadelerini gelecekte ilkbahar olması ve yoneticinin askeri ve polis örgütü için malleme ve araç alımı planlaması ayrıca duyandırıyor.

En temel yurttaşlık haklarından yoksun 26 milyon siyaha karşı, 3 milyon beyaz yoneticini Güney Afrika'da irki rejim, Mandela ve arkadaşlarını dış borç bulmak ve ekonomik ambargoyu kırmak için bir bakıma rehine olarak kullanıyor. İrki ayrımcı anayasadı maddelerle dayandırarak sürdürülen rejim, Mandela'yı gelecekteki serbest bırakılacağı ima ederek dış baskıları hafifletmeye çalışıyor, hiçbir temel deşime işteği ve isareti göstermiyor. Özgürlüğüne ayarında yapılan ve sadece beyazların katıldığı, protesto eylemlerinde 30 siyahlı öldürüldüğü son teçimlenişe baskın gelen De Klerk yoneticini, seferi Botika hükümeti gibi havuç yoneticini ve topa siyasetini sürdürüyor. Daha 10 gün önce protestolarla kulak tıkararak, ANC militan Mangena Boemane'nin idam ettirilen yoneticin ANC'ye Güney Afrika Komünist Partisi ile birçok irki çilişge karşı örgütlerle legal çilişge irki vermiyor. Yasal olan tek muhalefet örgütü UDF-Birleşik Demokratik Cephe üstünde bakılır sürüyor.

Ne var ki bu politikanın sürüşü böyle devam etmeyeceği açık gibi deş. Zengin uluslararası koyollar ve dünyayı saran yolumsalla bava-sı, hükümeti idare siyah liderler ve Nobel Barış Ödülü sahibi siyahı rakip Desmond Tutu ile görüşmeler

Sisulu'nun dediği gibi: "Henüz son sözümleri söylemedik, peşimdir (Mandela) ve çocukla-

rimiz orada, içinde. Mücadele devam ediyor."

70 bin kişi liderlerin özgürlüğünü kutladı

Öte yandan, 29 Ekim Pazar günü Soweto'nun futbol stadyumunda toplanan 70 bin kişi, yıllar sonra serbest bırakılan Walter Sisulu ve yedi arkadaşının özgürlüğünü kutladılar. Onlarında "Hogdindiri yoldayız" yazılı gonelerle geçit yapan binlerce ANCI, liderlerinin üstünde gösteri yürütüşü yaptılar.

25 yıl sonra serbest bırakılan Sisulu, yürüşü konuşmada, halının "en kestirme yoldan" özgürlüğüne kazanacağını söyledi. Devlet başkanı F W de Klerk'ın görüşme çağrısına ayarında olarak yanı veren Sisulu, "Bizim istediğimiz, vatandaşlık haklarına dayanan bir anayasadı komisyon kurulmalıdır", dedi. Yayı-lı derken konuşmasını, "Yasayan Güney Afrika Komünist partisi ile olan da yazıyız, yasayan irki hareketi" sözleriyle bitirdi. Toplamda, Zambiya'da sürgün olarak yaşayan ANC lideri Oliver Tambo'nun gönderdiği bildir de okundu. Güney Afrika Komünist Partisi genel sekreteri Joe Slovo'nun da kutlama bildirisinin okundukça toplantı, gorkemli bir kitlecek gösteriye kapandı.

yapmaya büründü.

Apertid'in irki ayrımcı gürölmesinin henüz söz konusu olmadık-gi gürölmesine karşı 8 liderin kol-suluz özgürlüğü rejimi geriletiriyor.

Haberin duyulmasından sonra Güney Afrika'nın 17 büyük kentinde tokağa döken binlerce kişi yay-saklı olmasına karşı ANC bayrak-ları ile goneli yapraklı, üçkışla kar-sı sloganlarla yürüdü.

Sisulu'nun dediği gibi: "Henüz son sözümleri söylemedik, peşimdir (Mandela) ve çocukla-

Özgürlüğe kavuşan 8 liderin kimliği

Walter Sisulu: İlegal adı COFO, ANC-Afrika Ulusal Kongresi eski Genel Sekreteri, yaylı blemlik muhalefet örgütü UDF (Birleşik Demokratik Cephe)'nin başkanlarından biri. 77 yaşında, 26 yıl da tutuklandı. Önce beyaz hapise mahkum edildi, 1949'da ANC genel sekreteri oldu.

Abner Khathebe Hani anlı, 60 yaşında, Transvaal Hilelik Kongresi, Genel Sekreteri, ANC ve Güney Afrika Komünist Partisi yoneticisi.

Elas Matsoeli: 65 yaşında 1948'den beri ANC üyesi, 1949'da Güney Afrika Komünist Partisi bölge sekreteri.

Andrew Mlangeni: 63 yaşında, 1951'de ANC'nin gençlik örgütüne girdi. 1957'de askeri alim Johannesburg bölge komutanı oldu.

Wilson Motswi: 66 yaşında, 1963'de ANC'nin kadınlar alim örgütü başkanlarından sonra askeri örgüt başkanına seçildi. 1964'de tutuklandı. 58 saat ile süresiz olarak muayir beyaz hapise mahkum edildi.

Oscar Mphahle: 80 yaşında. Ülkenin en yaşlı politik tutuklu. Güney Afrika'da sendikalar başkanı sayılıyor. 1975'de Komünist Hicleri Sendikası idareti seçildi. ANC'nin Cep bölge başkanı. Güney Afrika Sendikalar Kongresi kurucu üyesi. Komünist Parti Üyesi. 1983'de teatironu baskıyla tutuklandı. Hapishane'de bir kaçını kaybetti.

Japha Mawema: Pito-Afrika Kongresi üyesi. 1963'de sabotej suçundan muayir beyaz hapise mahkum oldu.

En temel yurttaşlık haklarından yoksun 26 milyon siyaha karşı, 3 milyon beyaz yoneticini Güney Afrika'da irki rejim, Mandela ve arkadaşlarını dış borç bulmak ve ekonomik ambargoyu kırmak için bir bakıma rehine olarak kullanıyor.

■ Sekiz siyah lider özgürlüğüne kavuştu. Raymond Mkhabe, Oscar Mphahle, Andrew Mphahle, Andrew Mlangeni, Walter Sisulu, Ahmed Kathrada, Wilson Mawema, Elias Matsoeli.